

ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLERİNİN COVID-19 SÜRECİNDE ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERİN EĞİTİMİNE YÖNELİK YAŞADIKLARI PROBLEMLER (KKTC ÖRNEĞİ)

DETERMINING THE PROBLEMS EXPERIENCED BY SPECIAL EDUCATION TEACHERS IN THE EDUCATION OF INDIVIDUALS REQUIRING SPECIAL EDUCATION IN THE COVID-19 PROCESS (TRNC CASE)

Dilaver ELÇİ

Uzman, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümü, KKTC
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9747-4725>

dilaver.elci94@gmail.com

Cahit NURİ

Yrd. Doç. Dr., Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümü, KKTC
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0805-1972>

cnuri@ciu.edu.tr

Received: November 25, 2022   **Accepted:** December 30, 2022   **Published:** December 31, 2022

Suggested Citation:

Elçi, D., & Nuri, C. (2022). Özel eğitim öğretmenlerinin Covid-19 sürecinde özel gereksinimli bireylerin eğitimine yönelik yaşadıkları problemler (KKTC örneği). *International Journal of Su-Ay Development Association (IJOSDA)*, 1(2), 70-95.

Copyright © 2022 by author(s). This is an open access article under the [CC BY 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Öz

Bu çalışmanın amacı, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde özel eğitim öğretmenlerinin covid-19 sürecinde özel gereksinimli bireylerin eğitimine yönelik yaşadıkları problemlerin incelenmesidir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji çalışma (olgubilim) yöntemi kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerle katılımcılardan görüş alınarak içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 yılları arasında KKTC'nde devlet ve özel, özel eğitim kurumlarında görev yapan 20 özel eğitim öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde özel eğitim öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerine iletişim kurmada sıkıntılar yaşadığı, öğrencilerinin eğitim ihtiyaçlarına ulaşamadığı, teknolojik alt yapının yetersiz olduğu ve ailelerin çocuklarının eğitimlerine gerekli ilgiyi göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim sürecinde özel ilgi ve alaka bekleyen bu grubun uzaktan eğitim ile tatmin olmadıkları, yüz yüze temas gerektiren eğitim ortamı ve eğitim programlarına ihtiyaç duydukları görülmüştür. Yine öğretmenlerin öğrencilerin eğitimlerine yönelik uygun materyal ve BEP hazırlama konusunda zorlandıkları alınan sonuçlar arasındadır. Ayrıca pandeminin özel eğitim öğretmenlerinin mesleki gelişimlerini olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Terimler: Covid-19, Özel eğitim, Uzaktan eğitim, Özel gereksinimli birey, Özel eğitim öğretmeni.

Abstract

The aim of this study is to examine the opinions of the special education teachers about the problems they encounter in the education of individuals who need special education and how they carry out their education during the COVID-19 pandemic in the TRNC. In the research, phenomenological study method, one of the qualitative research methods, was used. Content analysis was conducted by taking the opinions of the participants through semi-structured interviews. The study group of the research consists of 20 special education teachers working in public and private education institutions in the TRNC between the years 2020-2021. When the findings obtained from the research were examined, it was concluded that special education teachers had difficulties in establishing access to their students with special needs, many of the students could not be reached, the technological infrastructure was insufficient, and the families did not show the necessary interest in their children's education. It has been observed that this group, which requires special attention and relevance in the education process, is not satisfied with distance education and needs an education environment and training programs that require face-to-face contact. Also, as revealed by this research, teachers have difficulties in finding suitable materials and IEPs for students' education. In addition, it was concluded that the pandemic negatively affected the professional development of special education teachers.

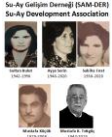
Keywords: Covid-19, Special education, Distance education, Special needs individual, Special education teacher.

GİRİŞ

Tarihi dönemler boyunca insanoğlu çeşitli felaketler, küresel anlamda bulaşıcı hastalıklar (veba, kuş gribi, domuz gribi) ve büyük kayıplara sebep olan doğal afetlerle (orman yangınları, sel, deprem) karşı karşıya kalmıştır (Birsal & Malazizi, 2021). Covid-19 pandemisinde bunlardan biridir. Çin'in Wuhan kentinden yayıldığı düşünülen covid-19 pandemisi insanlığı ciddi bir tehdit altına almıştır. Virüsün etkileri ile birlikte, dünya kendisini yeni bir düzen içerisinde bulmuştur. Dünya Sağlık Örgütü (WHO, 2020a) kararınca bu süreç 11 Mart 2020'de küresel bir pandemi olarak duyurulmuştur. Covid-19 ismi "Corona"nın "Co"su, "virüs"ün "vi"si, İngilizce hastalık anlamına gelen "disease" sözcüğünün "di"si ve ilk kez 2019 yılında görülmesi sebebiyle "19" rakamından oluşturularak "Covid-19" olarak tanımlanmıştır (Lovelace, 2020). Büyük etkilere sebep olan Covid-19 pandemisi 17 Kasım 2020 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığının sisteme işlediği veriler ışığında 421.423 kişide tespit edilmiştir (TC Sağlık Bakanlığı, 2020). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ise 10 Mart 2020 tarihinde adaya gelen 65 yaşındaki Alman turistin pozitif çıkması ile ilk vaka görülmüştür. Acil önlemler kapsamında hızlı alınan kararlar 11 Mart'ta bütün uçuşlar durdurulmuş, daha sonra ise okullar eğitime kapatılmıştır. Bulaş riskini en aza indirmek için dışarı çıkma yasağı getirilmiş, giriş çıkışlar kontrol altına alınarak karantina uygulanmaya başlanmıştır. Dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisinin yayılımını yavaşlatmak için alınan kararlar hayatı durma noktasına getirmiştir. Yetkililer tarafından "sosyal mesafeyi" teşvik etmek amacıyla (Segal ve Gerstel, 10 Mart 2020) seyahat yasaklarının artması, ülke sınırlarının kapatılması, karantina önlemlerinin artması gibi uygulamaların işçilerin özellikle de iş güvencesinden yoksun çalışanların önemli bir kısmını ya iş yerlerine gidemeyecek ya da işlerini yapamayacak duruma getirmiştir. Geniş kapsamda kısıtlamalara maruz kalan insanlar, hayatlarını belirleyen kurallar ve alınan tedbirler ışığında düzenlemek zorunda kalmışlardır. "Yapılan bütün düzenlemelere rağmen pandemi kontrol altına alınamamış, yayılım hızını artırarak kısa sürede küresel bir boyuta erişmiştir" (WHO, 2020b). Covid-19 pandemisi insanların kaygı ve korkularını arttırmakla beraber ekonomik, sosyal ve eğitim alanındaki yaşam şekillerini de değiştirmiştir (Adnan & Anwar, 2020).

Ülkeler Covid 19 pandemisinin yayılımını kontrol altına almak için sosyal alanlarda birtakım kısıtlamalara gitmişlerdir. Eğitim de bu alanlardan birisi olmuştur. Covid 19 pandemisinin yayılması ile birlikte alınan önlemler kapsamında birçok öğrenci bulunduğu il, ilçe ve ülkede mahsur kalmıştır (Corsini ve ark, 2020). Dünyada sayısı 1,5 milyara ulaşan öğrenci ve 163 milyon kadar olan eğitimci bu süreçte birçok problemle karşı karşıya kalmıştır (UNESCO, 2020). Birçok ülkede yüz yüze eğitime ara verildiğinden derslere devam zorunluluğu kaldırılmıştır. "Bu duruma hazırlıksız yakalanan insanoğlu ilk başlarda çaresiz kalsa da daha sonra alternatif uygulamalar geliştirmiştir" (Giannini ve Lewis, 2020). Bilişim teknolojilerinin yaygın olarak kullanılmasıyla birlikte eğitim alanında yaşam boyu öğrenme, bireysel öğrenim, güncel bilgilere kolay erişim sağlanarak küreselleşen dünya ile birlikte, öğrenen kişilerin, yaş, cinsiyet, dil, kültür, öğrenim düzeyi farklılıklarına geleneksel eğitimin yetersiz kalması uzaktan eğitime olan ihtiyacı göz önüne getirmiştir. Gelişen ve değişen teknolojik yenilikler ile birlikte, insanlar interneti kullanımını gerek iş, gerekse üretim ve tüketim alanında yoğun olarak kullanılmaya başlamışlardır. Hayatın her alanında yer alan internet, yüz yüze iletişim ve temas gerektiren işlemleri de azaltarak insanlığa büyük kolaylıklar sağlamıştır. Bu derece hızlı ve az maliyetli işlemler yapmamızı sağlayan teknolojiler, insan gücüne olan ihtiyacı da azaltmıştır. Bu nedenle iş, hobi, sosyal aktivite ve en önemlisi eğitim alanında zaman-mekan farkı gözetmeksizin daha kolay erişmek mümkün hale gelmiştir (Aktay & Keskin, 2016; Toker Gökçe, 2008). Uygulanabilirliği kolay ve az maliyet gerektiren uzaktan eğitim bu alanda yapılan harcamaları da düşürmüştür. Birçok alanda insan hayatına etki eden ve kolay öğrenme fırsatı sunan bu teknolojiler, eğitim-öğretime birçok avantaj sağlamıştır. Fakat ekonomik yetersizlikler düşünüldüğünde bilgisayar ve gerekli donanımlara erişim sağlayamayan bireyler için devam eden derslere katılamamak büyük dezavantaj oluşturmuştur (Kırmızıgül, 2020).

Türkiye'de eğitim için atılan ilk adım Milli Eğitim Bakanlığının (MEB), Bilim Kurulu ile yaptığı görüşmeler sonrası 16 Mart 2020 de okulların yüz yüze eğitime ara vermesi olmuştur. Eğitimde

devamlılığı sağlamak için kurulan sanal dersliklerde devam edilmesi kararı alınarak bu alanda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Eğitimin evde devam etmesi gerektiği için Milli Eğitim Bakanlığı dijital platformlarda neler yapabileceğini değerlendirmiştir. İlk çalışma ilköğretim ve orta öğretime yönelik olmuştur. Daha önce de uzaktan eğitim sürecinde web temelli kullanılan “Eğitim Bilişim Ağı” (EBA) bu süreçte önemli bir rol üstlenmiştir (Aktay & Keskin, 2016). EBA, “Eğitim Teknojileri Genel Müdürlüğü” tarafından öğrenci ve öğretmenlerin ücretsiz bir şekilde ders içeriklerine ulaşabilmeleri için hazırlanmış çevrim içi bir eğitim platformudur (Alabay, 2015). Uzaktan eğitimin kullanımı ve uygulanış şekilleri imkânlarla, şartlara, ihtiyaçlara göre değişkenlik gösterirken pandemi sürecinde Türkiye’de uzaktan eğitim, televizyon ve internet teknolojileri kullanılarak yürütülmüştür (MEB, 2020). Özellikle çevrimdışı eğitim için EBA platformu, çevrimiçi eğitim için ise EBA TV ve Zoom canlı ders yazılımı etkin kullanılmıştır (Balaman & Hanbay Tiryaki, 2021). Uzaktan eğitim sürecinin beraberinde getirdiği değişimler ve gelişmeler doğrultusunda öğretmenler EBA üzerinden öğrencileriyle ders içeriği paylaşma ve EBA aracılığıyla ödevlendirmeler yapma etkinliklerinde bulunmuşlardır. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından öğretmenler ve öğrenciler için 13 Nisan tarihinde EBA üzerinden canlı sınıf ve canlı ders uygulaması hayata geçirilmiştir (<https://www.setav.org>).

Yapılan çalışmalarda Covid 19 pandemisi sürecinde yüz yüze eğitimden uzaktan eğitime geçiş yeterli donanımına sahip olmayan okullar, öğrenciler ve dezavantajlı olan gruplar için zor bir süreç olmuştur (Gross & Opalka, 2020; Giannini & Albrechtsen, 2020; Ünay, Erdem & Çakıroğlu, 2021). Bu süreçte birçok eğitim kurumunun yüzleştirdiği en önemli konu internet üzerinden yürütülecek uzaktan eğitim altyapısına sahip olmaması veya sahip olunsa bile bu konuda daha önce hazırlık yapılmamış olmasıdır (Telli & Altun, 2020; Ünay, Erdem & Çakıroğlu, 2021). Birçok çalışmada ise kırsal kesimde yer alan okulların ve öğrencilerin dezavantajlı durumda olduğunu göstermektedir. Xie ve Yang (2020) yapmış oldukları çalışmada ortaokul öğrencilerinin %18.7’sinin cep telefonu, iPad, bilgisayar ve diğer elektronik cihazlara sahip olmadığı; bu cihazlara sahip olanların ise %38.79’unun uzaktan eğitime erişmek için uygun olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Gross ve Opalka (2020) yapmış olduğu çalışmada ise Covid 19 pandemisi nedeniyle okulların kapanma sürecinde teknolojiye erişimin sınırlı olduğunu ve çoğu bölgenin öğrenmeyi şansa bıraktığını ifade etmişlerdir (Ünay, Erdem, & Çakıroğlu, 2021).

KKTC’de bu süreç Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı inisiyatifiyle kurulan “Kesintisiz Eğitim Sistemi” adlı eğitim portalının hizmete sunulmasıyla başlamıştır (MEB KKTC, 2020). Eğitime, bu sistem üzerinden devam edilmesi kararı üzerine ilk etapta ödev ve proje odaklı başlayan eğitim-öğretim faaliyetleri canlı bağlantılarla daha sistemli bir hâl almıştır. Bu konuda yeterince ön hazırlığın olmaması sebebi ile yeni sorunlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Teknoloji alanında, altyapı, erişim, güvenlik gibi yetersizliklerin olması bu alanda büyük güçlükler neden olmuştur (Mulenga & Marban, 2020). KKTC MEB bünyesinde, Milli Eğitim ve Kültür Bakanı başkanlığında pandemiyle mücadelede okulların organizasyon ve koordinasyonunu sağlamak ve gerektiğinde paydaşlarla birlikte müdahalede bulunmak için ‘Pandemi İzleme ve Değerlendirme Kurulu’ kurulmuştur. Bakanlığın her öğretim dairesi bünyesindeyse daire müdürlerinin başkanlığında, Talim ve Terbiye Dairesi uzmanları, Milli Eğitim Denetleme, Değerlendirme ve Yönlendirme Kuruluna bağlı denetmenler, Eğitim Ortak Hizmetler Dairesi uzmanları ve Öğretmen Sendikaları temsilcilerinden oluşan birer ‘Pandemi Destek Kurulu’ oluşturulmuştur. Okulların bünyesinde ise okul yöneticilerinin başkanlığında, okul öğretmenleri ve okul aile birliği temsilcilerinden oluşan bir ‘Pandemi Kurulu’nun kurulması kararı alınmıştır. Kurulun sorumluluğu, okul yöneticisinin başkanlığında, bu kılavuz çerçevesinde okulun pandemi eylem planının hazırlanması; öğretmenler, hizmetliler ve okul aile birliği boyutlarında uygulanmasının sağlanmasıdır. KKTC MEB Genel Ortaöğretim Dairesi tarafından özel eğitim gerektiren bireylere yönelik yapmış olduğu çalışma ise evde eğitim programlarına yönelik olmuştur (Egeli & Özdemir, 2020).

Covid 19 pandemisiyle özel eğitim gerektiren öğrencilerin de eğitim alabilmeleri için kullanılacak kaynağın uzaktan eğitim olması eğitimi zorluklarla karşı karşıya getirmiştir. Özellikle bu süreçte öğrencilerin evlerinden televizyon ve internet üzerinden eğitimlerini sürdürmeye çalışmaları hem

ailelerin hem de öğretmenlerin erişim, derse katılım, teknoloji kullanımı gibi zorluklarla karşı karşıya kalmalarına neden olmuştur (Parmigiani vd., 2020; Ünay, Erdem, & Çakıroğlu, 2021). Yapılan çalışmalar incelendiğinde Hindistan'ın Ghaziabad bölgesinde öğretmenlerle yürütülen makalede Arora ve Srinivasan (2020), uzaktan eğitimi benimseme oranı, faydaları ve güçlükleri incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin yaşadıkları güçlüklerin internete erişim, uzaktan eğitim hususunda bilgi eksikliği ve hizmet ettikleri grubun bilinçsizliğinin karşılaştıkları en büyük zorluklar olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerle diğer ülkelerde de yapılan araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Alea vd., 2020; Donitsa-Schmidt & Ramot, 2020; Fauzi & Khusuma, 2020; Rasmitadilla vd., 2020; Ünay, Erdem & Çakıroğlu, 2021). Bu nedenle teknolojik altyapıyı gerektiren uzaktan eğitim uygulamalarında, bu uygulamaları kullanacak öğretmen ve öğrenci kaynaklı birçok sorun yaşanmıştır. Özel eğitim gerektiren öğrencilerin bağımsız yaşam becerilerinin geliştirilmesi amacı özel eğitimin temel ilkelerinden birini oluşturmaktadır. Bu beceriler öğrencinin gerek sosyal gerekse özbakım ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. Covid-19 pandemisi hayatta birçok engelle karşı karşıya kalan özel eğitim gerektiren öğrencilerin yükünü daha da ağırlaştırmıştır. Özellikle yaşamlarının birçok alanında engel ve kısıtlamalara maruz kalan özel eğitim gerektiren bireylerin, bu eğitim sürecinde yaşamış oldukları teknolojik donanım yetersizlikleri artı bir engel teşkil etmiştir.

Özel eğitim gerektiren öğrencilerin bireylerin eğitim-öğretim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için alanında yetişmiş personel, uygun ortam, materyaller bunun yanı sıra bireyin yetersizlik türü dikkate alarak hazırlanan BEP'ler özel eğitimi, diğer eğitim hizmet türlerinden ayıran en önemli farklılıklardandır. Genellikle sosyal, bilişsel, davranışsal, dil ve iletişim, alanlarında problemlerle karşı karşıya kalan özel gereksinimli bireylerin, eğitimleri, için "Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları" ihtiyaç ve engel durumları gözetilerek hazırlanmaktadır. Yine özel gereksinimli bireylerin eğitimleri küçük adımlar, ailenin de desteği ile yapılan tekrarlar, eğitimde model olma, fiziksel veya sözel ipuçları sunularak yapılmaktadır. Yoğun ve profesyonel bir ekip çalışması gerektiren özel eğitim gerektiren bireylerin eğitimlerinin uzaktan yapılacak olması karşılaşılabilecek problemler için ipucu verir niteliktedir. Dolayısıyla bu çalışmada özel eğitim öğretmenlerinin bu süreçte öğrencilerinin eğitimlerine yönelik yaşadıkları problemler saptanmaya çalışılmıştır.

Alan yazın incelendiğinde özel eğitim öğretmenlerinin pandemi sürecinde uzaktan eğitime yönelik görüşlerinin yer verildiği çalışmaların sınırlı olduğu gözlemlenmiştir. Bu araştırmanın da temel amacı, olan KKTC'de özel eğitim alanında görev yapmakta olan öğretmenlerin gerçekleştirdikleri uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin alınmasının alan yazındaki bu boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlara cevap aranmıştır.

1. Özel eğitim öğretmenlerinin Covid-19 pandemisi sürecinde verilen uzaktan eğitimin özel eğitim gerektiren çocukların eğitim-öğretimine uygun olup olmamasına ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Covid 19 pandemisi sürecinde özel eğitim öğretmenlerinin özel eğitim gerektiren çocukların eğitimi için kullandıkları uzaktan eğitim panelleri hakkındaki görüşleri nelerdir?
3. Özel eğitim öğretmenlerinin Covid-19 pandemisi sürecinde özel eğitim gerektiren öğrencileri ile iletişim kurarken kullandıkları eğitim panellerinde karşılaştıkları problemlere ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Özel eğitim öğretmenlerinin Covid-19 pandemisi sürecinde yaşadıkları problemler karşısında almış oldukları destekler ve bu desteklerin problemlerin çözümünde etkililiği hakkındaki görüşleri nelerdir?
5. Özel eğitim öğretmenlerinin Covid-19 pandemisi sürecinde yüz yüze eğitime ara verilmesi kararı üzerine ders akışının nasıl sağlanacağı konusunda alınan kararlara ilişkin görüşleri nelerdir?
6. Özel eğitim öğretmenlerinin Covid-19 pandemisi sürecinde uzaktan eğitime yönelik alınan kararlar ile öğrencilerine kazandırmaları gereken kazanımlarla ilgili yaşadıkları problemlere ilişkin görüşleri nelerdir?

7. Özel eğitim öğretmenlerinin Covid-19 pandemisi sürecinde uzaktan eğitimde karşılaştıkları problemlere ilişkin uyguladıkları çözümler nelerdir?
8. Özel eğitim öğretmenlerinin Covid-19 pandemisi döneminde uzaktan eğitim sürecinde özel eğitim gerektiren öğrencileri ile eğitim-öğretimde yaşadıkları problemlere ilişkin görüşleri nelerdir?
9. Özel eğitim öğretmenlerinin Covid-19 pandemisi sürecinin öğretmenlik mesleğindeki gelişimleri üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Özel eğitim öğretmenlerinin Covid-19 sürecinde özel eğitim gerektiren bireylerin eğitimine yönelik yaşadıkları problemler ve bu konuda yaşadıkları deneyimlerin belirlenmesi amaçlanarak çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgubilim) deseni kullanılmıştır. Fenomenoloji birkaç kişinin bir olgu veya kavramla ilgili yaşanmış deneyimlerin ortak anlamını tanımlayan bir araştırma modelidir (Creswell, 2017). Bu model yaşanmış deneyimleri değerlendirmeye odaklanmaktadır. Dolayısıyla olgubilim, söz konusu araştırma yöntemi, bireylerin deneyimlerini tanımlamak ve yorumlamak için diğer bireylerden deneyimlerini ödünç alarak onları anlamayı amaçlamaktadır (Jasper, 1995). Özel eğitim öğretmenlerinin bu amaçla pandemi sürecinde yaşadıkları deneyimleri betimlemeleri beklenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 yılları arasında KKTC’de devlet ve özel eğitim kurumlarında görev yapan 20 özel eğitim öğretmeni oluşturmuştur. Nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseninin kullanıldığı çalışmada, özel eğitim öğretmenleri, araştırmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin olduğu düşünülen durumların seçilmesi ve derinlemesine araştırılmasına olanak sağlayan amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme; örneklemin problemle ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulmasıdır (Büyüköztürk, 2012). Covid-19 pandemisi sürecinde KKTC’de özel eğitim öğretmeni olma şartı aranmıştır. Bu amaçla öğretmenlerin araştırmaya gönüllü katılımı sağlanmıştır.

Araştırmaya katılmayı kabul eden özel eğitim öğretmenlerinin demografik bilgilerine yönelik bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Özel eğitim öğretmenlerine yönelik demografik bilgiler

Kod ismi	Cinsiyet	Yaş	Eğitim durumu	Mesleki kıdem	Kurum
Öz1	Kadın	26	Lisans / Özel Eğitim Öğr.	1-5 yıl	Özel
Öz2	Kadın	24	Lisans/ Özel Eğitim Öğr.	1-5 yıl	Devlet
Öz3	Kadın	24	Lisans/ Özel Eğitim Öğr.	1-5 yıl	Özel
Öz4	Erkek	25	Lisans/ Özel Eğitim Öğr.	1-5 yıl	Özel
Öz5	Kadın	24	Lisans/ Özel Eğitim Öğr.	1-5 yıl	Özel
Öz6	Kadın	29	Doktora / Zihin Eng. Öğr.	1-5 yıl	Devlet
Öz7	Kadın	29	Yüksek Lisans / Zihin Eng. Öğr.	1-5 yıl	Özel
Öz8	Erkek	27	Lisans / Zihin Eng. Öğr.	1-5 yıl	Özel
Öz9	Kadın	25	Lisans / Özel Eğitim Öğr.	1-5 yıl	Özel
Öz10	Erkek	27	Lisans / Zihin Eng. Öğr.	6-10 yıl	Özel
Öz11	Erkek	35	Lisans / İşitme Eng. Öğr.	11-15 yıl	Devlet
Öz12	Erkek	34	Lisans / İşitme Eng. Öğr.	11-15 yıl	Devlet
Öz13	Kadın	46	Lisans / İşitme Eng. Öğr.	16 ve üzeri	Özel
Öz14	Kadın	35	Yüksek Lisans / Zihin Eng. Öğr.	6-10 yıl	Devlet
Öz15	Erkek	33	Yüksek Lisans / Zihin Eng. Öğr.	6-10 yıl	Özel
Öz16	Kadın	33	Lisans / Zihin Eng. Öğr.	11-15 yıl	Devlet
Öz17	Kadın	34	Yüksek Lisans / Zihin Eng. Öğr.	11-15 yıl	Devlet

Öz18	Kadın	34	Yüksek Lisans / Zihin Eng. Öğr.	11-15 yıl	Devlet
Öz19	Erkek	31	Lisans / Zihin Eng. Öğr.	6-10 yıl	Devlet
Öz20	Erkek	25	Lisans / Özel Eğitim Öğr.	6-10 yıl	Devlet

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan özel eğitim öğretmenlerinin çoğunluğunun kadın n=(12) öğretmen, yaş ortalamalarının yoğunluğunun n=(11) 29-39 yaş aralığında olduğu, 8 öğretmenin 30-39 yaş aralığında olduğu, görülmektedir. Öğretmenlerin eğitim durumuna baktığımızda en fazla yoğunluğun lisans/özel eğitim öğretmenliği mezunu n=(7) öğretmen olduğu görülmektedir. Mesleki kıdem incelendiğinde 1-5 yıl arası n=(9), 6-10 ve 11-15 yılları arası n=(5) ve 16 ile üzeri yılları arasında n=(1) kişi olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin çalıştığı kurumlara baktığımızda yarısının özel özel eğitim kurumunda yarısının ise devlette çalıştığı görülmektedir.

Araştırmanın Yapıldığı Ortamın Belirlenmesi ve Özellikleri

Covid-19 pandemisi nedeniyle uygulanan sosyal mesafe kurallarına uymak ve tedbir amaçlı olarak görüşmeler “ZOOM” üzerinden canlı bağlantılar yapılarak gerçekleştirilmiştir. Görüşme gün ve saatleri daha önceden katılımcıya bildirilerek, uygun ortam sağlanması beklenmiştir. Görüşme yerlerinin fazla ışık veya çok karanlık ortamlar olmamasına dikkat edilmiştir. Sesin az olduğu yerler tercih edilmiştir. Sesin kalitesini arttırmak için katılımcılardan karşılıklı yapılan oturumlarda kulaklık takması istenmiştir.

Görüşme Sorularının Oluşturulması

Covid-19 pandemisi sürecinde özel eğitim öğretmenlerinin özel eğitim gerektiren öğrencilerin eğitimlerine yönelik yaşadıkları problemlerin belirlenmesine yönelik yapılan bu çalışmada öğretmenlere yönlendirilecek olan görüşme sorularının hazırlanması sürecinde öncelikli olarak gerekli alanyazın taraması yapılmıştır. Soruların hazırlanması aşamasında YÖK Ulusal Tez Merkezi, Google Akademik, Ulakbilim üzerinden, “özel eğitim”, “uzaktan eğitim”, “Covid-19 sürecinde uzaktan eğitim”, “corona virüs”, “salgın hastalıklar”, “çevrimiçi eğitim” gibi anahtar kelimeler kullanılarak araştırmaya benzer çalışmalar incelenmiştir. Konu hakkında araştırmalar yapılırken bir yandan da uzman görüşü alınarak sorular hazırlamaya çalışılmıştır. Bu amaçla yapılan araştırmalar ve alınan uzman destekleriyle konuya ilişkin soru taslağı ortaya koyulmuştur.

Bu yönde hazırlanan soru taslağı problem durumu ve arkasından alınacak görüşler düşünülerek belli bir sıraya konulmuştur. Hazırlanan görüş formu ilk olarak danışmanın görüşüne sunulmuştur. Yapılan düzenlemelerin ardından kapsam ve yapı geçerliliğini sağlamak, amaca hizmet edip etmediğini belirlemek ve yazım kurallarında herhangi bir anlatım bozukluğu olup olmadığını anlamak için özel eğitim alanından 3, dil ve anlatım alanından 1 uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan alınan dönütler ışığında görüşme formunun yazım yanlışları ve anlatım bozuklukları düzeltilmiş, soruların içeriğinde düzenlemeler yapılmıştır. Deneme amaçlı pilot uygulama için 5 özel eğitim öğretmenine uygulanmıştır. Pilot uygulamada 5 özel eğitim öğretmeninden alınan ses kayıtları sonrasında görüşme formunun amacı yansıttığı, danışman ve araştırmacı tarafından belirlenmiştir. Görüşme sorularına son hali verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen kullanılarak yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Uzaktan eğitim sürecinde özel eğitim öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerinin eğitimlerine yönelik karşılaştıkları problemleri belirlemek amacıyla uzaktan eğitim uygulamalarından biri olan “ZOOM” üzerinden görüntülü görüşmeler ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin gönüllü katılımları ile ilk görüşmeler 9 Kasım 2020’de başlamış ve son görüşmenin 31 Ocak 2021 tarihinde yapılmasıyla son bulmuştur. Öğretmenlere yönlendirilen sorular problemlere dönük olarak adım adım sorulmuştur. İlk etapta genel izlenimler ve tecrübeler alınmış sonra konu hakkındaki görüş ifadelerine başvurulmuştur. Öğretmenlerin soruyu anlamadığı veya içerik olarak farklı yönde görüş sunduğu fark edildiği anda

benzer başka sorularla desteklenmiştir. Görüşmelerin tamamının eksiksiz alınabilmesi için çevrim içi görüşmeler öğretmenlerden onay alındıktan sonra kaydedilmiş ve daha sonra görüşme sırasına göre yazılı hale getirilmiştir. Son olarak katılımcı öğretmenlere alana katkılarından ve çalışmaya katılımlarından dolayı teşekkür edilmiştir.

Etik Hususlar

Bir bilimsel araştırmada yer alan tüm unsurların (araştırmacı, katılımcı, eser vb.) korunmasını sağlayan etik prosedürler (Neuman, 2017) bu çalışmada da yerine getirilmiştir. Bu kapsamda veri toplama sürecinde katılımcılara dürüst davranılmıştır. Katılımcıların kimlikleri gizli tutulmuş, sağladıkları bilgiler yalnızca araştırma için kullanılmıştır. Etik ilkeler açısından bir zorunluluk olan komisyon/araştırma uygulama izni Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Öğretim Araştırma Enstitüsü, 25.02.2021 tarihli sayı : -020-2064 koordinasyonla elde edilmiştir.

Veri Dökümü ve Veri Analizi

Araştırma sonucu elde edilen görüşler nitel çalışmalar da çoğunlukla kullanılan içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Bu amaçla ilk olarak araştırma konusuyla ilgili temalar ve alt kategoriler oluşturulmuştur. Verilen görüşlere göre sıralanan temalar yapılan kodlamalarla alt kategorileriyle birlikte verilmiştir. Öğretmenlerin görüşlerinin alındığı ses kayıtları önceden hazırlanan görüşme formlarına her öğretmenin görüşü yer alacak şekilde düzenlenmiştir. Daha sonra ortak görüşler, öğretmenlerin kod adlarına göre sınıflandırılarak kategorileştirilmiştir. Bununla birlikte her sorunun altına ilgili öğretmenlerin görüşleri yer alacak şekilde “Görüşme Kodlama Anahtarı” oluşturulmuştur. Oluşturulan tema ve kategorilerde öğretmenlere ait kod isimler “ÖZ1, ÖZ2, ÖZ3, ÖZ4,.....ÖZ20” şeklinde belirlenmiştir. Tablolar aracılığıyla daha açık görülebilen görüş kategorileri verilen frekanslarla durumu anlaşılır kılmıştır. Frekanslar öğretmenlerin sayısına göre ve verdikleri görüş sayısına göre yansıtılmıştır.

Araştırmanın veri dökümü, içerik analizine tabi tutularak aşamalar Schmidt (2010)'e göre düzenlenmiştir. Sıralama şu şekildedir: özel eğitim öğretmenlerinden alınan görüşler yapılan incelemelerle kavramsal uyum sağlanarak düzenlenmiştir. Ardından içeriğe uygun tema ve buna bağlı alt temalar oluşturulmuştur. Buna ek belirlenen temanın dışında olan görüşler için farklı tema ve alt temalar oluşturularak gerekli sınıflamalar yapılmıştır. Daha sonra aynı içeriği yansıtan görüşlerin bir araya geldiği kategoriler temalaştırılmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Yapılan araştırmanın amaca hizmet edip etmediğinin belirleyicisi güvenirlik ve geçerliktir. Nitel araştırmaların gerçek anlamda kabul görülmesi ve güven arz edebilmesi için bu iki ölçütün karşılanıyor olması gereklidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Geçerlilik, araştırmacı, katılımcı ve araştırmayı inceleyen kişilerin elde edilen bulguların doğruluğunu kabul ediyor olmasıdır (Creswell, 2014; Yıldırım ve Şimşek, 2018). Dolayısıyla nitel araştırmalarda geçerliliği sağlayabilmek için önemli derecede alınması gereken önlemler ve yapılması gerekenler vardır.

Değerlendiriciler Arası Güvenirliğin Belirlenmesi

Yapılan araştırmanın güvenirliğinin sağlanması için güvenirlik çalışması yapılmıştır. Yapılan çalışmada yansız atamayla seçilen dört görüşmenin dokümanları ve alt tema anahtarları, özel eğitim alanında yüksek lisansını tamamlayan ve nitel araştırma yöntemleri dersini almış bir uzmana gönderilmiştir. Araştırmacı ve uzman bağımsız olarak alt tema anahtarı ve temalar üzerinde ayrı ayrı çalışmıştır. Çalışma sonucunda araştırmacı ve uzman bir araya gelerek benzer satırlar ve alt tema numaraları karşılaştırılmıştır. Aynı satır ve alt tema numaraları yazılması durumu “görüş birliği” ile ifade edilirken, farklı alt tema ve satırların olması durumu ise “görüş ayrılığı” ile ifade edilmiştir. Görüş birliğine varılan durumlar tablonun görüş birliği kısmına yazılırken, görüş ayrılığı ise tablonun görüş ayrılığı kısmına yazılmıştır. Bu her cevap için ayrı ayrı tekrar edilirken, aşağıda yer alan formülle birlikte güvenirlik yüzdeleri tespit edilmiştir. Görüş birliği / (Görüş birliği+Görüş

ayrılığı) *100 formülü kullanılmıştır (Cooper, Heron, & Heward, 1987). Değerlendiriciler arası güvenilirlik verileri ile ilgili hesaplamalara Değerlendiriciler Arası Güvenirlik Verisi Hesaplama Tablosunda (Tablo 3) yer verilmiştir.

Tablo 3. Değerlendiriciler arası güvenilirlik verisi hesaplama tablosu

Sorular	Güvenirlik Yüzdeleri (%)
Soru 1	100
Soru 2	100
Soru 3	95
Soru 4	93
Soru 5	100
Soru 6	100
Soru 7	92
Soru 8	92
Soru 9	95
Soru 10	95

Tablo 3'te görüldüğü gibi değerlendiriciler arası güvenilirlik verileri %100 ile %92 arasında değişirken, değerlendiriciler arası güvenilirlik verisi ortalaması %96,8 olarak belirlenmiştir.

BULGULAR

Bulgular kısmında özel eğitim öğretmenlerinin görüşlerine yer verilerek alt sorular için ayrı tablolar verilmiştir.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Covid-19 Pandemisi Sürecinde Verilen Uzaktan Eğitimin Özel Eğitime Gereksinimli Çocukların Eğitim-Öğretimine Uygunluğu Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Görüşleri

Tablo 4. Özel Eğitim öğretmenlerinin Covid-19 pandemisi sürecinde verilen uzaktan eğitimin özel eğitime gereksinimli çocukların eğitim-öğretimine uygunluğu hakkındaki görüşleri

Tema	Alt Tema	Kodlar	f	Öğretmenler
Özel Eğitim Öğretmenlerinin Covid-19 Pandemisi Sürecinde Verilen Uzaktan Eğitimin Özel Eğitime Gereksinimli Çocukların Eğitim-Öğretimine Uygunluğu Hakkındaki Görüşleri	Uzaktan Eğitimin Özel Gereksinimli Çocukların Eğitim-Öğretimine Uygun Olmadığını Belirten Görüşler	Derslerin verimli geçmediğini ifade edenler	8	ÖZ3, ÖZ4, ÖZ9, ÖZ13, ÖZ14, ÖZ15, ÖZ18, ÖZ20
		Derslerin özel gereksinimli bireyler için yeterli olmadığını düşünenler	4	ÖZ8, ÖZ10, ÖZ16, ÖZ19
		Sosyal beceri gerektiren eğitimlerde yaşadıkları güçlükler	3	ÖZ2, ÖZ11, ÖZ17
		Motivasyonu düşürdüğünü düşünenler	2	ÖZ5, ÖZ6
	Uzaktan Eğitimin Özel Gereksinimli Çocukların Eğitim-Öğretimine Uygunluğunu Belirten Görüşler	Bireyin yetersizlik türü ağır düzeyde değil ise uygun olduğuna ilişkin görüşler	2	ÖZ1, ÖZ7
		6 yaş sonrası uygun olduğuna ilişkin görüşler	1	ÖZ12
		Toplam	20	

Özel eğitim öğretmenlerinin, pandemi sürecinde uygulanan uzaktan eğitimin özel gereksinimli bireylere uygunluğu hakkındaki görüşleri incelendiğinde büyük çoğunluğun uzaktan eğitimin özel gereksinimli bireylere uygun olmadığı ifade edilmiştir. “Uzaktan eğitimin özel gereksinimli çocukların eğitim-öğretimine uygunluğunu belirtmeyen görüşler” adlı alt tema incelendiğinde öğretmenlerin özellikle “derslerin verimli geçmediğini ifade edenler” görüş yoğunluğu göze çarpmaktadır. Bu yönde görüş bildiren katılımcı öğretmenlerden; ÖZ3 “uzaktan eğitimin özel gereksinimli bireylere uygun olmadığını düşünüyorum. Çünkü özel eğitim, bilindiği üzere öğrencilerin ihtiyaç duyduğu her şeyi içinde barındırarak aslında öğrencinin eksik görülen yanlarını tamamlamayı hedeflemektedir. Bu yardımlar psikolojik, fiziksel veya sosyal beceri kazanımı olarak düşünülebilir. Dolayısıyla bazı durumlarda öğrencilere yakın olmamız gerekir. Daha doğrusu birçok alanda”

şeklinde ifade etmiştir. Bu görüşü destekler nitelikte olan bir diğer görüş ise “derslerin özel gereksinimli bireyler için yeterli olmadığını düşünenler” olmuştur. Bu yönde görüş bildiren katılımcı öğretmenlerden; ÖZ8 “Biz okulda sadece bu öğrencilerle matematik, Türkçe veya sosyal hayatta kullanacakları beceriler üzerine öğretiler yapmıyoruz. Yani bu çocukların sosyalleşme alanı diyebileceğimiz yerdir okul. Bundan dolayı belki bu saydığım Türkçedir matematiktir veya birçok oyun etkinliği uzaktan yapılabilir ama bence sadece bunları yapıyor olmak yeterli olmayacaktır” şeklinde ifade etmiştir. Öğretmenlerin belirttiği bir diğer görüş ise “sosyal beceri gerektiren eğitimlerde güçlükler yaşadıklarını” belirtmiştir. Bu yönde görüş bildiren katılımcı öğretmenlerden; ÖZ17 “Ben pandemide öğrencilerimin çok kayıp yaşadığını düşünüyorum neden böyle düşünüyorum. Çünkü birçok öğrencimle çalıştığım ve bir yerlere gelebildiğimiz becerileri unuttuklarını görüyorum öğrenciler ileri gitmenin aksine birçok beceriyi unutmuş veya yapmasını istediğimiz birçok şeyi yapmakta direnç gösteriyor” şeklinde ifade etmiştir. Uzaktan eğitimin özel gereksinimli bireylere uygun olmadığını düşünen öğretmenlerin en az sunduğu görüş ise “motivasyonu düşürdüğünü düşünenler” olmuştur. Bu yönde görüş bildiren katılımcı öğretmenlerden; ÖZ6 “öğrencileri derste tutmakta zorlanıyorum, öğrenci komutlara uymuyor ve hemen dikkati dağılıyor dolayısıyla çoğu zaman derslere devam edemiyoruz” şeklinde ifade etmiştir.

Pandemi sürecinin özel gereksinimli bireyle kısmi uygunluğu hakkında görüş bildirenler ise olumsuz yönde görüş bildirenlerle oranla az olmakla birlikte şu şekildedir; “bireyin engel türü ağır düzeyde değil ise uygundur” diyen 2 özel eğitim öğretmeni bulunmaktadır. Buna göre, katılımcı öğretmenlerden; ÖZ7 “ağır düzeyde diyebileceğim bir öğrencim vardı bunun dışında 4 öğrenciyle daha çalıştım diğer öğrencilerle çok büyük sıkıntılar yaşadım diyemem ama o bir öğrenci ile ilerlemem çok zor oldu hatta pek ilerledik de diyemem açıkçası” şeklinde görüş bildirmiştir. Olumlu yöndeki bir diğer görüş ise sadece bir özel eğitim öğretmenin belirttiği “6-yaş sonrası için uygundur” ifadesi olmuştur. Buna göre, katılımcı öğretmenlerden; ÖZ12 “öğrencinin yaşı 6’dan büyük ise birçok şeyi kavraya bilmektedir. Yani doğru bir iletişim kurulabilirse eğitimler uzaktan da devam edebilir bence” şeklinde ifade etmiştir.

Covid 19 Pandemisi Sürecinde Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Gereksinimli Çocukların Eğitimi İçin Kullandıkları Uzaktan Eğitim Panelleri İlişkin Görüşleri

Özel eğitim öğretmenlerinin pandemi sürecinde yoğun olarak kullandıkları uzaktan eğitim panellerine ilişkin görüşleri ifade edilmektedir.

Tablo 5. Covid 19 pandemisi sürecinde özel eğitim öğretmenlerinin özel gereksinimli çocukların

Tema	Kodlar	f	Öğretmenler
Özel Eğitim Öğretmenlerinin Özel Gereksinimli Çocukların Eğitimi İçin Kullandıkları Uzaktan Eğitim Panelleri	Zoom kullananlar	9	ÖZ2, ÖZ4, ÖZ5, ÖZ6, ÖZ7, ÖZ14, ÖZ15, ÖZ16, ÖZ18
	WhatsApp kullananlar	4	ÖZ1, ÖZ12, ÖZ13, ÖZ17
	Meet kullananlar	3	ÖZ8, ÖZ9, ÖZ20
	Moodle kullananlar	2	ÖZ10, ÖZ19
	EBA uygulaması ve EBA TV üzerinden derslere devam edenler	1	ÖZ3
	Skype kullananlar	1	ÖZ11
	Toplam	20	

Eğitimi için Kullandıkları Uzaktan Eğitim Panelleri

Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde kullandıkları panellere bakıldığında en çok kullanılanın 9 öğretmenin görüş belirttiği “ZOOM kullananlar” olduğunu görülmektedir. Buna göre; ÖZ5 “pandemi sürecinde öğrencilere erişme konusunda en çok ZOOM kullandım. Aileyi dersler hakkında bilgilendirmek ve bu konudaki hazırlıkları yapmaları konusunda uyarmak için ve çocuklarını derslere dahil etmesi konusunda telefonla haber verdim ancak dersi genellikle bu program üzerinden işledim.

Bunun dışında konuya ilişkin pandemi öncesi veya pandemi sürecinde herhangi bir hizmet içi eğitim almadım” şeklinde görüş belirtmiştir. Diğer programlarında kullanımı hakkında görüşler Tablo 5 de verilmiştir. Ayrıca öğretmenler süreç içerisinde hiçbir hizmet içi eğitim almadıklarını görüşlerinde belirtmişlerdir. En çok kullanılan panellerin aksine en az kullanılmış panel ve yayınlar “Skype”, “EBA ve TRT EBA” olmuştur. Buna göre; ÖZ11 “eğitilmeye Skype üzerinden devam ettim bunun dışında herhangi bir hizmet içi eğitim de almadım bu konuda daha önce bildiğim ve kullanma fırsatı bulduğum program üzerinden derslere devam ettim” şeklinde görüş belirtmiştir. Bir diğer görüşe bakıldığında katılımcı öğretmenlerden; ÖZ3 “ben ders takibimi EBA üzerinden yaptım bakanlığın EBA üzerinden paylaştığı BEP’lerle eğitime devam ettim ve sistemde olan etkinlik ve kitaplardan yararlandım. Ayrıca öncesinde veya süreç içerisinde hiçbir hizmet içi eğitimden de yararlanmadım” şeklinde ifade etmiştir.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Covid-19 Pandemisi Sürecinde Özel Gereksinimli Öğrencileri ile Erişim Kurarken Kullandıkları Eğitim Panellerinde Karşılaştıkları Problemlere İlişkin Görüşleri

Covid-19 pandemisi sürecinde özel eğitim öğretmenlerinin özel gereksinimli bireylerin eğitimlerinde kullandıkları panellerde karşılaştıkları sorunları incelediğimizde 20 öğretmenin de görüş belirttiği görülmektedir. Buna bağlı olarak problem durumları genel hatları ve öğretmenlerin konu hakkındaki fikirleri yansıtılmaya çalışılmıştır.

Tablo 6. Öğretmenlerin eğitim panellerinde karşılaştıkları problemlere yönelik görüşleri

Tema	Kodlar	f	Öğretmenler
Donanım kaynaklı yaşanan problemler	İnternetin olmaması	7	ÖZ2, ÖZ4, ÖZ6, ÖZ10, ÖZ13, ÖZ17, ÖZ19
	İnternetin zayıf olması	5	ÖZ1, ÖZ3, ÖZ15, ÖZ18, ÖZ20
	Bilgisayar ve tablet noksanlığı	1	ÖZ9
Diğer	Öğrenci kaynaklı	5	ÖZ5, ÖZ7, ÖZ11, ÖZ12, ÖZ16
	Aile kaynaklı	2	ÖZ8, ÖZ14
	Toplam	20	

Eğitim panellerinden en fazla sorunun yaşandığı ve bu kapsamda görüş birliğinin oluşturulduğu tema “donanım kaynaklı yaşanan problemler” olmuştur. Buna göre, katılımcı öğretmenlerden; ÖZ9 “öncelikle şunu belirtmeliyim ki süreç içerisinde girdiğimiz andan itibaren yedi öğrenci ile çalışmayı planlıyordum. Ama ilk etapta sadece dört öğrencime erişim sağlayabildim daha sonra bu sayı üçe düştü ve diğer yandan bağlantı kuramadığım öğrencilerime sadece telefonla erişim sağlayabildim. Bu konuda ailelerle telefon aracılığıyla bir şeyler yapmaya çalıştım ancak başarılı olmadık diyemeyeceğim, çünkü ailelerden birisinin bilgisayar veya akıllı telefonu yoktu diğerlerinin ya interneti yoktu ya da internete erişimi çok zayıftı” şeklinde ifade etmiştir. Yine bu konuda görüş bildiren katılımcı öğretmenlerden; ÖZ13 “genelde bu konuda karşılaştığım en büyük sıkıntı internete bazı ailelerin erişememiş olmasıdır” şeklinde ifade etmiştir.

Bunun yanı sıra görüşlerin toplandığı ikinci temanın “diğer” olduğunu ve buna bağlı “öğrenci kaynaklı ve aile kaynaklı” görüş sunulduğu görülmektedir. Buna göre, “öğrenci kaynaklı” problemlerle karşılaştığını belirten katılımcı öğretmenlerden; ÖZ8 “öyle ki karşılaştığım sorunlardan bir tanesi bu olmuştur. Öğrenci derslere katılım sağlayamıyor, birçok aile ise bu konuda yeterli bilgiye sahip değil. Yani daha açık bir ifadeyle bulunmam gerekirse örneğin; öğrenciyle gerçekleştirmem gereken bir etkinlik var öğrencinin bu etkinlikten kazanımlar elde edebilmesi için birkaç seçim veya eşleştirme yapması gerekiyor ancak öğrenci ne yapması gerektiğini söylememe rağmen bu işlemleri yapamıyor” şeklinde ifade etmiştir. Buna benzer görüş sunan katılımcı öğretmenlerden; ÖZ11 “öğrencileri derste aktif ve motivasyonlarını yüksek tutmakta çok zorlandım sanırım çünkü çocuk ne yapması gerektiğini bilmiyor. Komutlara uyamıyor dolayısıyla hiçbir ilerleme sağlayamıyoruz” şeklinde ifade etmiştir. Eğitim panellerinde karşılaşılan sorunlar hakkında en az görüşün ise “aile kaynaklı” olduğu görülmektedir.

Buna göre, katılımcı öğretmenlerden; ÖZ14 “Yani bu konuda öğrencilerin her şeyi yapmasını beklemek pek akla uygun değildir bence, bu yüzden ailenin çocuğa gözcülük ederek destek olması gereklidir. Ancak birçok öğrencimde durum aksi yönde gelişti çünkü ailelerinde de birçoğu bu konuda tecrübesizdi dolayısıyla ailenin de teknolojik yetersizliği süreci daha da güçleştirmektedir” şeklinde ifade etmiştir.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Covid-19 Pandemisi Sürecinde Yaşadıkları Problemler Karşısında Almış Oldukları Destekler ve Verilen Desteklerin Problemlerin Çözümünde Etkililiğine İlişkin Görüşleri

Özel eğitim öğretmenlerinin Covid-19 pandemisi sürecinde yaşadıkları problemler karşısında almış oldukları destekler ve verilen desteklerin problemlerin çözümünde etkililiğine ilişkin görüşleri iki başlık altında incelenecektir.

Tablo 7. Özel eğitim öğretmenlerinin Covid-19 pandemisi sürecinde yaşadıkları problemler karşısında almış oldukları desteklere ilişkin görüşleri

Tema	Kodlar	f	Öğretmenler
Destek Alan Öğretmenler	Meslektaş	7	ÖZ3, ÖZ6, ÖZ7, ÖZ15, ÖZ17, ÖZ19, ÖZ20
	İnternet	5	ÖZ8, ÖZ9, ÖZ11, ÖZ14, ÖZ16
	Aileler	3	ÖZ1, ÖZ12, ÖZ13,
	Görev aldığı kurum	2	ÖZ4, ÖZ18
Destek Almayan Öğretmenler	Akademisyen	1	ÖZ5
	Destek almadığını belirten görüşler	2	ÖZ2, ÖZ10
	Toplam	20	

Tablo 7 incelendiğinde özel eğitim öğretmenlerinin Covid-19 pandemisi sürecinde özel gereksinimli bireylerin eğitimlerine yönelik karşılaştıkları problemler karşısında destek alma durumlarına baktığımızda en fazla görüşün “destek aldığını belirten” temasında olduğunu görülmektedir. Bu yönde görüşlerin yoğun olarak altı özel eğitim öğretmeni tarafından “meslektaş” olduğu dikkat çekmektedir. Buna göre, katılımcı öğretmenlerden; ÖZ19 “pandemi sürecinden önce hiçbir şekilde uzaktan eğitim ile ilgili tecrübem yoktu. Ne yapmam gerektiğini bilmiyordum ve bu durum beni çok endişelendiriyordu. Daha sonra bu konuda tecrübesi olan bir öğretmen arkadaşım bana ne yapmam gerektiği konusunda bildiklerini paylaşarak yardımcı oldu ve daha sonra ikimiz de takıldığımız yerlerde birbirimizden destek alarak ilerledik” şeklinde görüş bildirmiştir. Bu görüşü takiben dört özel eğitim öğretmeni ise “internet” üzerinden destek aldığını ifade etmiştir. Buna göre katılımcı öğretmenlerden; ÖZ16 “daha önce uzaktan eğitim uygulamalarını kullandım öğrenciyken, ancak öğreten olarak girdiğim bu süreçte çok tecrübesizdim. Çünkü hem bu alanda yeterli bilgim yoktu hem de uygulamaları kullanmakta yeterli tecrübem. Öğrencilerin engel durumlarını da göz önünde bulundurduğumuz zaman süreç benim için çok zorlu geçiyor denebilir. Bu nedenle internetten izlediğim, uygulamaları kullanmaya yönelik videolar, eğitimler için yararlandığım etkinlikler ve erişim sağladığım BEP’ler bana çok yardımcı oldu diyebilirim” şeklinde görüş belirtmiştir.

Öğretmenlerin aldığı desteklere baktığımızda göze çarpan bir diğer görüş “aileler” olmuştur. Buna göre, katılımcı öğretmenlerden; ÖZ13 “pandemi döneminde uzaktan eğitime yönelik en büyük destekçim aile oldu, eğitimlerde daha çok eski konulara yönelik tekrarları amaç edindim, bunun en büyük nedeni, öğrencilerin elde ettiği kazanımları unutmaması olmuştur. Öğrencinin gelişimi açısından benim için çok önemliydi. Yine bu süreçte rehberlik ettiğim ebeveynler benim evdeki temsilcilerim, aynı zamanda en büyük ortaklarım olmuşlardı” şeklinde görüş belirtmiştir.

Özel eğitim öğretmenlerinin bu süreçte uygulamalar ve ders içerikleri açısından destek aldıklarını belirttikleri diğer görüş ise “görev aldığı kurum” olmuştur. Bu yönde görüş bildiren katılımcı öğretmenlerden; ÖZ18 “çalıştığım kurum ile sürekli irtibat halindeydik, kurum müdürümüzün bize, derslerin uzaktan devam edeceğini bildirmesinin ardından derslere nasıl devam edeceğimiz konusunda bilgilendirmeler de yaptı. Daha sonra bu konudaki bilgilerimizin yeterli düzeyde olmadığı

düşüncesiyle bir “Whatsapp” grubu kuruldu ve takıldığımız yerde birbirimize yardımlarda bulunduk” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Pandemi sürecinde özel gereksinimli bireylerin eğitimlerinde karşılaştığı problemlere yönelik alınan en az desteğe yönelik görüş ise “*akademisyen*” olmuştur. Bu yönde görüş bildiren sadece bir özel eğitim öğretmeni yer almıştır. Buna göre, katılımcı öğretmenlerden; ÖZ5 “*pandemiden çok kısa bir süre önce özel bir kurumda işe başladım bir yıl kadar çalıştım ve ardından pandemiyle birlikte uzaktan eğitime geçildiği bize bildirildi. Mesleğe yeni başlamış olmam ve uzaktan eğitime yönelik hiçbir tecrübemin olmaması nedeniyle bana her konuda yardımcı olan üniversitedeki hocamdan destek aldım*” şeklinde ifade etmiştir.

Destek almadığını ifade eden öğretmen görüşlerine göre, hiçbir yerden destek almadığını belirten iki kişidir. Pandemi esnasında hiçbir kurum veya kuruluşan destek almadığını belirten katılımcı öğretmenlerden; ÖZ10 “*karantina ile birlikte, özel eğitimde de uygulanan uzaktan eğitim benim için yeni bir kavram değildi bu uygulamaya ilişkin gerekli tecrübelerim de vardı o yüzden çok zorlandım diyemem*” şeklinde ifade etmiştir. Bu yönde görüş sunan katılımcı öğretmenlerden; ÖZ2 “*Corona virüsten önce bir öğrenciyle çalışıyordum ve derslere öğrencinin evinde devam ediyorduk ancak pandemiyle birlikte başlayan uzaktan eğitim bizi ayrı mekanlarda eğitimlere devam etmemiz konusunda mecbur kıldı. Bu konuda azda olsa bir bilgim vardı ve daha sonra yavaş yavaş çalışarak eksiklerimi giderdiğimi düşünüyorum*” şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 8. Özel eğitim öğretmenlerinin Covid-19 pandemisi sürecinde yaşadıkları problemler karşısında verilen desteklerin problemlerin çözümünde etkililiğine yönelik görüşleri

Tema	Kodlar	f	Öğretmenler
Problemler Karşısında Verilen Desteklerin Problemlerin Çözümünde Etkililiği	Verilen desteklerin sorun çözüldüğünü belirten görüşler	12	ÖZ1, ÖZ5, ÖZ6, ÖZ7, ÖZ9, ÖZ12, ÖZ14, ÖZ15, ÖZ16, ÖZ18, ÖZ19, ÖZ20
	Verilen desteklerin sorun çözmediğini belirten görüşler	6	ÖZ3, ÖZ4, ÖZ8, ÖZ11, ÖZ13, ÖZ17
	Toplam	18	

Pandemi sürecinde uygulanan uzaktan eğitim de karşılaşılan problemlere yönelik alınan destekler hakkındaki görüşler Tablo 7 da ifade edilmiştir. Ancak öğretmenlerin bu yöndeki aldığı desteklerin var olan problemlere yönelik çözüm sağlayıp sağlamadığı hakkında görüşlerine bakıldığında on sekiz öğretmen bu yönde düşüncelerini ifade etmişlerdir. Tablo 8 incelendiğimizde ise on sekiz öğretmenden on ikisi verilen desteklerin sorunu çözdüğü yönünde görüş sunmuştur. Buna göre, verilen desteklerin olumlu sonuçları olduğunu ifade eden katılımcı öğretmenlerden; ÖZ19 “*ben öğretmen arkadaşlarımdan hem eğitim panelleri hem de genel anlamda öğrencinin BEP’leri hakkında yardım aldım ve eğitimlerde bu şekilde devam ettim izlediğim yolda olumlu sonuçlar aldım diyebilirim*” şeklinde görüş sunmuştur. Yine bu yönde görüş sunan katılımcı öğretmenlerden; ÖZ16 “*derslere internette aldığım yardımlar sayesinde tam anlamıyla devam edebildim. Sürecin yeni olması ve birçok öğretmenin bu konuda deneyimlerinin olmaması nedeniyle Youtube da birçok videoya paylaşılmıştı. Bu videoları dikkatlice takip ettim. Benim açımdan faydalı oldu açıkçası bu sayede öğrencilerim için de fayda sağlayacak etkinlik ve oyunlar keşfettim. Dolayısıyla interneti doğru kullandığımı düşünüyorum*” şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 8 de görüldüğü üzere altı öğretmen bu süreçte aldıkları desteklerin sorunları çözmediğini düşünmektedir. Buna göre katılımcı öğretmenlerden; ÖZ13 “*ben aileden aldığım desteklerle öğrencilerimle iletişime geçmeye çalıştım, ama bunu başaramadım sanırım. Çünkü çalıştığım öğrencilerin büyük çoğunluğunun ailelisinin sosyo ekonomik düzeyleri beklediğim altındaydı. Bundan ötürü anne ve babası çalışan öğrenci sayısı azımsanmayacak kadar fazlaydı. Eğitimlere ilk kapanmadan itibaren başlamış aileler ile iş birliği içerisinde bir şeyler yapmaya çalışıyorduk, ancak kısmi açılmaların ardından bütün aileler işlerine dönmek zorunda kaldılar ve çocuklara ulaşmak konusunda bir köprü görevi gören ailelerin süreç dışında kalması bütün düzeni bozdu*” şeklinde görüş

belirtmiştir. Bu yönde görüş belirten katılımcı öğretmenlerden; ÖZ3 “öncelikle bu benim kendi fikrim, pandemiden önce de ben ailenin, eğitimin her aşamasında bulunması gerektiğini düşünmekteydim. Şu an da böyle düşünüyorum, açıkçası bu durumu ebeveynlerle sınırlı tutmak istemiyorum ama genelde anne ve baba, çocuklarının eğitim süreçlerinin aktif takipçisi ve destekçisi olmalıdırlar. Bu fikrimi yüz yüze eğitim yaptığım süreçte de hep tekrar ettim ve bu yönde çalışmalar yaptım. Dolayısıyla bu süreçte birçok alanda destek beklediğim ailelilerden gerekli ilgiyi ve çabayı göremedim. Bunun en büyük sebebi ailenin çocuğunu sevmemesi veya ilgilenmemesi falan da değil yani, bunun tek sebebi ailenin teknolojik bilgisinin zayıf olması ve bu konuda üzerine düşenleri yapmaması olarak düşünebiliriz” şeklinde ifade etmiştir.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Covid-19 Pandemisi Sürecinde Yüz Yüze Eğitime Ara Verilmesi Kararı Üzerine Ders Akışının Nasıl Sağlanacağı Konusunda Kurumun Vermiş Olduğu Eğitim Öğretim Yönergelerine İlişkin Görüşleri

Özel eğitim öğretmenlerinin Covid-19 pandemisi sürecinde yaşadıkları problemler karşısında almış oldukları destekler ve verilen desteklerin problemlerin çözümünde etkililiğine ilişkin görüşleri 4 başlık altında incelenecektir. Bulgular ve frekans dağılımları Tablo 8, 9, 10 ve 11’de verilmiştir.

Tablo 9. Özel eğitim öğretmenlerinin Covid-19 pandemisi sürecinde yüz yüze eğitime ara verilmesi kararı üzerine ders akışının nasıl sağlanacağı konusunda kurumun vermiş olduğu eğitim öğretim yönergelerine ilişkin görüşleri

Tema	Kodlar	f	Öğretmenler
Kurumun Vermiş Olduğu Eğitim Öğretim Yönergeleri	Yönerge alma durumu	14	ÖZ1, ÖZ3, ÖZ4, ÖZ7, ÖZ8, ÖZ10, ÖZ11, ÖZ13, ÖZ15, ÖZ16, ÖZ17, ÖZ18, ÖZ19, ÖZ20
	Yönerge almama durumu	6	ÖZ2, ÖZ5, ÖZ6, ÖZ9, ÖZ12, ÖZ14
	Toplam	20	

Yüz yüze eğitime ara verilmesinin ardından eğitimlere nasıl devam edileceği konusunda öğretmenlerin çalıştıkları kurumlardan yüz yüze eğitime ara verilmesi kararı üzerine ders akışının nasıl sağlanacağı konusunda yönerge alıp almadıkları konusunda görüşlerini incelendiğinde öğretmenlerin on dördünün “yönerge alma durumu” olumlu olduğu, ifade edilmiştir. Buna göre katılımcı öğretmenlerden; ÖZ18 “evet çalıştığım kurumdan derslerin çevrimiçi devam edileceği bizlere bildirildi” şeklinde görüş bildirmiştir. Bu doğrultuda görüş sunan katılımcı öğretmenlerden; ÖZ15 “çalıştığım kurum bana eğitimlere devam etmem gerektiği konusunda bilgi sundu” şeklinde ifade etmiştir. Kapanma kararının ardından eğitimin çevrim içi devam edeceğinin duyurulmasıyla birlikte çalıştığı kurumlardan hiçbir yönerge almadığını belirten öğretmen sayısı ise altıdır. Bu yönde görüş sunan öğretmenlerden; ÖZ9 “ben birkaç yıldır bir özel eğitim merkezinde çalışıyorum ve bu süreç başlar başlamaz çalıştığım kurumdan hiçbir yönerge almadım” şeklinde ifade etmiştir. Bu yöndeki bir diğer görüş; ÖZ2 “pandemiden önce de pandemi döneminde de bir öğrenciyle çalıştım dolayısıyla bir kuruma bağlı olmadım o nedenle hiçbir yerden bir yönerge almadım” şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 10. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Covid-19 Pandemisi Sürecinde Çalıştıkları Kurumdan Alınan Yönergelere İlişkin Görüşleri

Alt Temalar	Kodlar	f	Öğretmenler
Eğitilmeye Nasıl Devam Edileceği Konusunda Alınan Yönergeler	Ödevler ile ilgili bilgilendirme yapma	4	ÖZ3, ÖZ4, ÖZ1, ÖZ20
	Eğitimlerin işlenişi ile ilgili haftalık rapor hazırlama	2	ÖZ1, ÖZ19
	Okuldaki materyalleri kullanma	2	ÖZ1, ÖZ17
	Yoklama alma	1	ÖZ15
Derslerin Devam Edeceği Konusunda Alınan Yönergeler	Okul idaresinden/ Milli Eğitim Bakanlığından	5	ÖZ7, ÖZ8, ÖZ1, ÖZ1, ÖZ16
	Toplam	14	

Yüz yüze eğitime ara verilmesinin ardından eğitimlere nasıl devam edileceği konusunda yönergeler alan öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde en fazla “eğitilmeye nasıl devam edileceği konusunda

alınan yönergeler” alt temasına göre görüş bildirildiği tespit edilmiştir. Bu alt temanın içerisinde en fazla görüş birliği ise “ödevler ile ilgili bilgilendirme yapma” olduğunu görülmektedir. Bu yönde görüş bildiren katılımcı öğretmenlerden; ÖZ4 “çalıştığım kurum bana derslere devam etmemi söyledi ve öğrencilerin kazanım tablolarına göre ilerlemem gerektiği konusunda gerekli bilgilendirmeleri yaptı. O yüzden vermem gereken ders içeriklerinin ve ödevlerin büyük çoğunluğu önceden hazırlanmıştı” şeklinde görüş belirtmiştir. Bir diğer görüş yoğunluğu ise “eğitimin genel anlamda işlenişi hakkında haftalık rapor hazırlamamız istendi” kategorisinde olmuştur. Buna göre, öğretmenlerden; ÖZ1 “okul müdürümüz derslerin işlenişi, aşamaları ve elde edilen kazanımlar hakkında haftalık rapor hazırlamamızı istedi” şeklinde görüş belirtmiştir. Bu konuda en az verilen görüş “yoklama almam gerektiği bildirildi” olmuştur. Buna göre, katılımcı öğretmenlerden; ÖZ15 “okul, derslere devam etmem gerektiği konusunda gerekli bilgilendirmeyi yaptıktan sonra eğitimde izleyeceğim yolu benim inisiyatifime bıraktı, ancak benden istediği tek şey ders saatlerinde yoklama olmamdı” şeklinde ifade etmiştir. Tablo 9’a baktığımızda öğretmenlerin, “derslerin devam edeceği konusunda alınan yönergeler” konusunda yönergeler alındığı görülmektedir. Bu yönde görüş bildiren katılımcı öğretmenlerden; ÖZ11 “bakanlıktan, normal gelişim gösteren bireylerde devam eden eğitimin özel gereksinimli bireyler içinde aynı şekilde devam edeceği bizlere bildirildi”. ÖZ13 “çalıştığım kurum tarafından eğitimlere devam etmem gerektiği istendi ve bu konuda okuldaki materyaller ve BEP’leri kullanabileceğim söylendi” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 11. Özel eğitim öğretmenlerinin Covid-19 pandemisi sürecinde verilen uzaktan eğitim yönergeleri ile öğrencilerine kazandırmaları gereken kazanımlarla ilgili yaşadıkları problemlere ilişkin görüşleri

Alt Temalar	Kodlar	f	Öğretmenler
Aile, Öğrenci, Donanım ve Materyal Kaynaklı Problemler	Ödev ve programlara düşük katılım olması	5	ÖZ13, ÖZ15, ÖZ17, ÖZ18, ÖZ19
	Ailelere erişim sağlanamaması	4	ÖZ4, ÖZ7, ÖZ10, ÖZ16
	Öğrencilerin düzeyine uygun BEP hazırlanmaması	2	ÖZ3, ÖZ11
	Materyal temin edilmemesi	1	ÖZ20
	Öğrencinin ilgisini derse çekmede güçlük yaşanması	1	ÖZ8
Diğer	Herhangi bir problem yaşanmaması	1	ÖZ1
	Toplam	14	

Verilen uzaktan eğitim yönergeleri ile eğitimlere devam eden öğretmenlerin bu süreçte karşılaştıkları problemlere baktığımızda görüş yoğunluğunun olduğu alt temanın “aile, öğrenci, donanım ve materyal kaynaklı problemler” olduğu buna bağlı en fazla ifade edilen görüşün ise “ödev ve programlara katılım olması” şeklindedir. Buna göre; ÖZ18 “yani açıkçası ekran karşısında öğrenciyi bulmak başlı başına bir sıkıntı iken, öğrenciyi ekran başında tutmak ayrı bir sıkıntı oldu benim için. Aldığım yönergeler dahilinde derslere ödev ağırlıklı devam etmeye çalıştım. Ancak ödevlere yeterli ilginin gösterilmemesi, boşa çabaladığım hissiyatına neden oldu. Aile gerekli desteği sağlayamadı bence, destek almam gereken birçok etkinlikte yalnız kaldım maalesef” şeklinde görüş bildirmiştir. Bir diğer görüş yoğunluğu ise “ailelere erişim sağlanamaması” olmuştur. Buna göre katılımcı öğretmenlerden; ÖZ16 “bakanlığın derslerin devamı hakkındaki duyurusunun ardından öğrencilerin velilerine telefon ayrıcalığıyla ulaştım. Derslerin çevrimiçi devam edeceğini söyleyerek gerekli ilgiyi ve alakayı göstermelerini istedim. Aileler bu konuda çocuklarının yanında olacaklarını şöyledir ama ilk haftadan sonra çoğu öğrencime ulaşamadım her seferinde bir mazeretleri olan aileler oldu” şeklinde ifade edilmiştir. En az görüş birliği “materyal temin edilememesi” ve “Öğrencinin ilgisini derse çekmede güçlük yaşanması” olmuştur. Buna göre, katılımcı öğretmenlerden; ÖZ20 “eğitilmeye okuldan aldığım maddi manevi desteklerle devam ettim ancak okuldan edindiğim materyaller öğrencinin aktif katılımı ve temasını gerektiren materyallerdi çoğunlukla, çevrimiçi eğitime pek uygun olmadıkları için öğrencilerin engel türüne uygun materyaller bulmakta zorlandım”. ÖZ8 “öğrencilere müdahale etmem gereken davranışlar sergilediklerinde sözel tepkiler vermem yeterli olmadı çoğu zaman, hele de aileden birinin yanında olmadığı durumlarda çok sıkıntılar yaşadım” şeklinde ifade etmişlerdir. Tablo 10 incelendiğinde ikinci bir alt tema da “diğer” alınan yönergeleri

uygulama konusunda sadece 1 öğretmenin görüş sunduğu “herhangi bir problemle karşılaşmadım” göze çarpmaktadır. Buna göre katılımcı öğretmenlerden; ÖZ1 “aldığım yönergeler ve destekler bana çok yardımcı oldu süreç çok zor olmasına karşın derslerin devamını sağlayabildim” şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 12 Özel eğitim öğretmenlerinin Covid-19 pandemisi sürecinde uzaktan eğitimde karşılaştıkları problemlere ilişkin uyguladıkları çözüm önerilerine yönelik görüşleri

Alt Temalar	Kodlar	f	Öğretmenler
Karşılaştıkları Problemlere İlişkin Uyguladıkları Çözüm Önerilerine Yönelik Görüşler	Ailenin eğitimlere dahil edilmeye çalışılması, görev ve sorumluluklar verilmesi	5	ÖZ1, ÖZ8, ÖZ10, ÖZ16, ÖZ19
	Öğrencilerin yetersizlik türü ve performansına uygun materyaller sağlanması	4	ÖZ3, ÖZ11, ÖZ18, ÖZ20
	Ailenin fiziksel gelişimi desteklemeye yönelik oyun ve etkinliklere katılmasına teşvik edilmesi	3	ÖZ4, ÖZ13, ÖZ15
	Hazır olan BEP’lerin kullanılması veya geliştirilebilmesi.	1	ÖZ17
	Ev destekli programların oluşturulabilmesi.	1	ÖZ7
Toplam		14	

Tablo 12’de problemlerin çözümüne yönelik öğretmenlerin görüşleri verilmiştir. Buna göre en fazla görüş birliği “ailenin eğitimlere dahil edilmeye çalışılması, görev ve sorumluluklar verilmesi” olmuştur. Buna göre; ÖZ12 “ailelere haftalık tamamlaması şartıyla ödev ve etkinlikler verdim, bunun takibine günlük yaparak ne aşamaya geldiklerini izledim ve aileye takıldığı yerde rehberlik ettim”. ÖZ1 “çalışan ailelere iş saatlerine uyacak şekilde programlar hazırladım ders saatlerini onlara göre düzenledim” şeklinde ifade etmiştir. Yoğun olarak bir diğer görüş birliği ise “öğrencilerin yetersizlik türü ve performansına uygun materyaller sağlanması” olmuştur. Buna göre; ÖZ18 “öğrencilerin engel türlerini ve düzeylerini dikkate alarak uygun BEP’lere, materyallere ve etkinlikler internet üzerinden erişim sağladım ve öğrencinin ilerleyişine göre uygulamaya çalıştım”. ÖZ11 “öğrenciye yönelik video linklerini aileler ile paylaştım ve yine öğrencinin gerçekleştirdiği etkinlikleri ailenin video kaydı olarak bana atmasını istedim” şeklinde ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin problemlere yönelik çözüm yollarından bir tanesi de “ailenin fiziksel gelişimi desteklemeye yönelik oyun ve etkinliklere katılmasına teşvik edilmesi” olmuştur. Bu yönde görüş sunan katılımcı öğretmenlerden; ÖZ13 görüşlerini “her etkinlikte çocuğun yanında olmam mümkün olmayacağı için ailenin yardımını almam gerektiğinin farkındaydım. Bundan dolayı kuvvet gerektiren her etkinlik ve oyun için önceden aileye gerekli bilgilendirmeyi yaptım ve varsa tedarik etmesi gereken bir materyal hazırlamasını istedim” şeklinde ifade etmiştir.

Problemlerin çözümüne yönelik öğretmenlerin en az görüş birliğine vardıkları “hazır olan BEP’lerin kullanılması veya geliştirilebilmesi” ve “ev destekli programların oluşturulabilmesi” şeklindedir. Buna göre, katılımcı öğretmenlerden; ÖZ17 “eğitilmeye daha önce elimde bulunan hazır BEP’ler üzerinden devam ettim bazı BEP’lerin yüz yüze uygulanması gerektiğinden uygun olanları çevrimiçi eğitime uyarladım”. ÖZ7 “çocuğa ve ebeveynlerine uygun programlar hazırladım. Aileye, çocuk uygun olmayan davranış sergilediğinde önleyici ve bu davranışları azaltacak tavsiyelerde bulundum” şeklinde ifadelerde bulunmuşlardır.

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Covid-19 Pandemisi Sürecinde Uzaktan Eğitim Sürecinde Özel Gerekli Öğrencileri ile Eğitim-Öğretimde Yaşadıkları Problemlere İlişkin Bulgular

Özel eğitim öğretmenlerinin Covid-19 pandemisi sürecinde “özel gerekli öğrencilerin eğitimlerinde yaşadıkları problemlere yönelik bulgular ve frekans dağılımları Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 13. Özel eğitim öğretmenlerinin Covid-19 pandemisi sürecinde uzaktan eğitim sürecinde özel gereksinimli öğrencileri ile eğitim-öğretimde yaşadıkları problemlere ilişkin görüşleri

Tema	Kodlar	f	Öğretmenler
Öğrencilerle Eğitim-Öğretimde Yaşadıkları Problemlere İlişkin Görüşler	Öğrencinin dikkatinin dağılması	6	ÖZ5, ÖZ6, ÖZ7, ÖZ19, ÖZ20
	Ödevler de dönüt alınmaması/verilen ödevlerin yapılmaması	5	ÖZ2, ÖZ4, ÖZ8, ÖZ11, ÖZ18
Yaşadıkları Problemlere İlişkin Görüşler	Öğrenciyi derste aktif tutulamaması ve yönergelere uymaması	4	ÖZ9, ÖZ12, ÖZ14, ÖZ16
	Sosyal beceri etkinliklerini gerçekleştirmede güçlükler	3	ÖZ10, ÖZ13, ÖZ17
	yaşanması		
İlişkin Görüşler	Belirlenen kazanımları öğrencilerin edinmemesi	1	ÖZ1
	Eğitim materyallerinin birçoğunu kullanamama	1	ÖZ3
Toplam		20	

Öğrencilerin eğitimlerine yönelik gözlenen problemler Tablo 13 de ifade edilmiştir. Buna göre öğretmenlerin en fazla görüş birliği, “*öğrencinin dikkatinin dağılması*” olmuştur. Bu yönde görüş belirten katılımcı öğretmenlerden; ÖZ20 “*öğrencilerim ve aileler her ne kadar önerilerime ve verdiğim yönergelere uymaya çalışsalar dahi öğrencilerin uzun süreli dikkatlerini bana vermeleri çok zor oldu gerçekten. Öyle ki öğrenci erkenden sıkılıyordu dersten, o yüzden dersleri kısa tutmaya özen gösterdim*” şeklinde ifade etmiştir.

Diğer yandan ikinci derecede görüş yoğunluğu, “*ödevler de dönüt alınmaması, verilen ödevlerin yapılmaması*” olmuştur. Bu göre katılımcı öğretmenlerden; ÖZ11 “*öğrencilerde en çok gözlemlediğim şey ödevlerin ve verdiğim sorumlulukların düzenli bir şekilde, verdiğim sıraya göre dönüş sağlamak yerine ya hepsini birden yapıp atmaları ya da karışık bir sıra içerisinde, önce yapması gerekeni en son yapıyor olmalarıydı. Dolayısıyla ön koşul özelliği taşıyan bir beceriyi elde etmeden ona bağlı olan diğer kazanıma geçerseniz öğrenmiş oluyorsunuz*” şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 13’te görüldüğü üzere öğretmenin aynı fikirde olduğu görüş, “*öğrenciyi derste aktif tutulamaması ve yönergelere uymaması*” olmuştur. Buna göre; ÖZ14 “*uzaktan eğitimin belki de bu öğrencileri yalnızlaştırmasının bütün olayı bu, öğrenci bazen, hatta çoğu zaman söylenenlere hiçbir şekilde tepki vermiyor. Bu durumda ne yapabilirim ki verdiğim yönergenin onun tarafından bir karşılığı olmuyor tepki vermiyor yani. Dolayısıyla öğrenciyle iletişime geçebiliyor olmam ya da iletişimi sürdürebilmem benim için büyük bir başarı yani, örnek vereyim bu konuyla alakalı mesela; resim yaparken mavi olan kalemin nerede (A...) diyorum, başka tarafa bakıyor ve hala ona sesleniyor olmam onun için hiçbir şey ifade etmiyor. O yüzden öğrencinin benimle iletişime geçebilmesi ve benim farkıma varması için çoğu kez aileden yardım aldım mesela*” şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 13 incelendiğinde üç öğretmenin aynı düşüncede olduğu bir diğer görüş, “*sosyal beceri etkinliklerini gerçekleştirmede güçlükler yaşanması*” olmuştur. Bu yönde görüş sunan katılımcı öğretmenlerden; ÖZ10 “*öğrenciye sosyal hayatta kullanacağı birçok beceriyi belli bir yere kadar okulda öğretmişim zaten, ancak bütün öğrencilere öğretmem gereken her şeyi öğretilmem diyemeyeceğim. Elbette ki öğretmem gereken yeni şeyler var ve biliyorsunuz ki, özel gereksinime sahip bu öğrencilere bir şeyi öğrettikten sonra işim bitti başka bir şey öğretilmem de diyemezsiniz. Bu çocukların öğrenmeleri ve öğrendiklerini unutmamaları için sık tekrar gerekir*” şeklinde ifade etmiştir.

Sadece birer öğretmenin sunduğu görüşler sırasıyla; “*belirlenen kazanımları öğrencilerin edinmemesi*” bu doğrultuda görüş sunan katılımcı öğretmenlerden; ÖZ1 “*bu süreçte öğrencilerimin geriye sarmaları en son isteyeceğim şey olacaktır. Öğrencilerde unutmalar olmaması için sürekli tekrarlar yapmaya özen gösterdim ancak öğrenciyle geçirdiğim zaman sınırlı olduğu için bu işlemi ailenin sürekli olarak tekrar etmesini sağlamaya çalıştım. Belli diyalogların oyun eşliğinde tekrar edilmesi olsun belli becerilerin ve davranışların gerçekleştirileceği ortamlar yaratılması konusunda aileden yardım istedim ve video kayıtlarını bana iletmelerini istedim ancak dönüşler mükemmel odu diyemem, bunun takibin de bir süreden sonra yapamadım*” şeklinde ifade etmiştir. Yine sadece bir

öğretmenin görüşü ise “*eğitim materyallerinin çoğunu kullanamama*” şeklinde olmuştur. Buna göre; ÖZ3 “*uzaktan eğitimin tam anlamıyla özel eğitim açısından yeni olduğunu düşünüyorum. Dolayısıyla bu öğrencilerin eğitimlerine yönelik çevrim içi, düzeylerine uygun oyun, program ve yararlı diyeceğimiz uygulamalar tam olarak geliştirilemedi. Bunlar daha yeni yeni yapılıyor ve deniyor o yüzden öğrencinin ihtiyacına yönelik materyal bulmakta zorlandım gerçekten*” şeklinde ifade etmiştir.

Özel Eğitim öğretmenlerinin Covid-19 pandemisi sürecinin öğretmenlik mesleğindeki gelişimleri üzerindeki etkilerine yönelik bulgular

Özel eğitim öğretmenlerinin Covid-19 Pandemisi sürecinde “Pandeminin mesleki gelişimleri üzerindeki etkisine yönelik bulgular ve frekans dağılımları Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 14. Özel eğitim öğretmenlerinin Covid-19 pandemisi sürecinin öğretmenlik mesleğindeki gelişimleri üzerindeki etkilerine yönelik görüşleri

Alt Temalar	Kodlar	f	Öğretmenler
Olumsuz Görüşler	Öğrencilerin akademik ilerlemelerinin yavaş olması	6	ÖZ3, ÖZ9, ÖZ10, ÖZ13, ÖZ14, ÖZ18
	Eğitim sürecinin psikolojiyi olumsuz etkilemesi	4	ÖZ1, ÖZ7, ÖZ8, ÖZ11
	Motivasyonu düşürmesi	2	ÖZ5, ÖZ6
	Öğretmenlerin alandaki eksiklerini görmesi	3	ÖZ2, ÖZ16, ÖZ17
Olumlu Görüşler	Eğitimin farklı ortamlarda gerçekleşebileceğine ilişkin farkındalık kazanılması	2	ÖZ4, ÖZ12
	Video hazırlanması ve paylaşımı konusunda tecrübe edinilmesi	1	ÖZ19
	Teknoloji kullanımına ilişkin yeterliliğin artması	1	ÖZ15
	Öğretmenin kendine zaman ayırması	1	ÖZ20
Toplam		20	

Covid-19’un özel eğitim öğretmenlerinin mesleki gelişimine yönelik etkilerine baktığımızda öğretmenlerin bu konudaki görüşlerinin “*olumlu*” ve “*olumsuz*” yönde oldukları görülmektedir. Tablo 14 incelendiğinde olumsuz yönde görüş belirten öğretmen sayısı olumlu yönde görüş sunan öğretmenlerden fazladır. On iki öğretmenin olumsuz, sekiz öğretmenin ise olumlu yönde görüş belirttiği görülmektedir.

Öğretmenlerin olumsuz yönde sunduğu görüşleri incelediğimiz de ilk sırada, “*öğrencilerin akademik ilerlemelerinin yavaş olması*” olduğu görülmektedir. Buna göre; ÖZ14 “*özel eğitimde biliyorsunuz ki çok yavaş ve uzun süreli tekrarlarla ilerleyebiliyorsunuz. Dolayısıyla öğrencilerin kimilerinin kritik dönemlerinde olması ve öğrenemediği herhangi bir şeyi belki de bir daha öğrenememesi veya zorlanacak olması beni derinden etkiledi. Çünkü o çocuk eğitimlerinden geri kalmıyor sadece, belki de hayatında önemli bir yer tutacak olan konuşma, yürüme gibi alanlarda sorunlarla karşılaşacak, dahası bir tiki olacak belki ve bunu hayatı boyunca yaşayacak. Diğer bir konu ise bütün bu gecikmeleri süreç sonunda birlikte çözecek olmamız ve bu durum beni endişelendiriyor*”. ÖZ3 “*öğrencilerime ulaşmak konusunda elimden geleni yaptım diyebilirim. Çocukların geri kalmaları en çok tedirgin eden şeydi.*” şeklinde ifade etmişlerdir.

Tablo 14 incelendiğinde olumsuz yönde görüş yoğunluğunun, “*eğitim sürecinin psikolojiyi olumsuz etkilemesi*” olduğu görülmektedir. Buna göre; ÖZ1 “*okul idaresinin, ailenin ve öğrencinin benden beklediklerini düşündüğüm zaman kimseye yetemediğimi hissettim. Okul sizden eğitimlere olabildiğince devam etmenizi istiyor, aile çocuğu idare edemediğini belirterek sürekli derse almanızı bekliyor, çocuk ise eğitimlere katılmakta sıkıntılar yaratıyor. O nedenle kendimi psikolojik olarak hiç iyi hissedemedim*” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmenlerin en az görüş sunduğu “*motivasyonu düşürmesi*” olmuştur. Buna göre; ÖZ5 “*pandemi, benim için birçok alanda kriz teşkil etti bu yönde kendimi çok yönlü geliştirmeye ve çözüm üretmeye çalıştım ama gerekli dönüşleri alamadım ve başarılı oldum da diyemeyeceğim açıkçası. Bu yüzden motivasyonum öğretmenliğim adına çok düştü diyebilirim*” şeklinde ifade etmiştir.

Pandemi sürecinde öğretmenlerin mesleki gelişimleri hakkındaki olumlu görüşlerine baktığımızda bu konuda görüş yoğunluğunun, “*öğretmenlerin alandaki eksiklerini görmesi*” olduğu görülmektedir. Buna göre; ÖZ17 “*daha önce hiçbir şekilde tecrübe etmediğim özel eğitimde uzaktan eğitim bana çok şey kattı diyebilirim. Bu çocuklara çevrimiçi öğretilecek bazı etkinlik ve öğretileri keşfettim bu alanda fazlasıyla kendimi geliştirme fırsatı buldum*” şeklinde ifade etmiştir.

Diğer bir öğretmen görüş yoğunluğu ise “*eğitimin farklı ortamlarda gerçekleşebileceğine ilişkin farkındalık kazanılması*” şeklindedir. Bu konuda görüş sunan katılımcı öğretmenlerden; ÖZ12 “*yani şöyle söyleyeyim, bu konuda yapılabilecekleri gördükten sonra hastanede tedavi gören öğrencilerim için kullanabileceğim çok şey öğrendim. Pandemi sona erdiğinde bu uygulamaları kullanacağım birçok alan olacağını görebiliyorum. Bütün öğrencilere yönelik uygun olmayan bu uygulamalar ile çalışılabilecek öğrenciler olduğunu da söylemek gerekir*” şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 14 incelendiğinde birer öğretmenin belirttiği görüşlerin, “*video hazırlanması ve paylaşımı konusunda tecrübe edinilmesi*”, “*teknoloji kullanımına ilişkin yeterliliğin artması*”, “*öğretmenin kendine zaman ayırması*” şeklinde olduğu görülmektedir. Buna göre; ÖZ19 “*yüz yüze eğitimlerde öğrencilerimle birebir temasın yoğun olduğu dersler yaptık. Bu nedenle video, sunu hazırlama gibi düzenlemelere pek ihtiyaç duymadım. Dolayısıyla bu konuda pekiyi sayılmazdım. Öğretmen arkadaşlarımdan ve çevremden aldığım destekle birçok şeyi öğrendim*”. ÖZ15 “*açık söylemek gerekirse teknolojik cihazlara ve kullanımına yönelik yeterli bilgim yoktu derslere nasıl girilir, ekran nasıl paylaşılır bilmiyordum. Bu konuda çok şanslı olmalıyım ki kızım yanımdaydı ve bana her şeyi öğretti o yüzden şuan rahatlıkla kullanabiliyorum*”. ÖZ20 “*pandeminin benim için tek avantaj sağladığı konu bu olsa gerek. Uzun zamandır kendime vakit ayıramamıştım ve yapmam gereken birçok şey birikmişti akademik olarak yarım bıraktığım tezim de fazlasıyla ilerleyebildim demeliyim*” şeklinde ifade etmişlerdir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Corona virüs ile birlikte hayatımıza giren birçok yenilik bugünümüzü ve yarınımızı büyük oranda etkilemiştir. Hayatın her alanında birtakım yenilikler doğuran bu süreç, eğitimin de değişmesi ve yenilenmesini zorunlu kılmıştır. Pandemi nedeniyle eğitimlerin evden yürütülecek olmasından dolayı KKTC’de daha önceden yapılmış herhangi bir hazırlık olmaması üzerine uzaktan eğitim sistemine hızlı bir şekilde geçilmiştir. Alan yazın da yapılan araştırmalar ışığında eğitim sistemimizin tam olarak bütün kademelere uygulanacak, sistemli bir şekilde hizmet verebilecek düzeyde maddi ve manevi hazırlığının olmadığı görülmüş ve bu nedenle çevrim içi eğitimin birçok sorunu beraberinde getireceği öngörülmüştür. Çevrim içi eğitimden verimli sonuçlar alınabilmesi ve bu sürecin iyi yönetilebilmesi için muhakkak öğretmen, öğrenci ve ailenin teknolojik cihazlar hakkında yeterli bilgi düzeyinde olması beklenmektedir. KKTC’de teknolojik donanımların yetersiz olması ve teknolojik cihazları kullanabilme de yetersiz olma gibi sorunlar evde eğitimi daha da zorlaştırmıştır (Egeli ve Özdemir, 2020; Ogelman & Toklu, 2022). Normal gelişim gösteren öğrenci ve bu öğrencilere ders verecek olan öğretmenlerin karşılaşacağı genel anlamdaki sorunlar bu şekilde iken özel gereksinimli bireylerin öğretmenlerinin öğrenci ve aile kaynaklı birçok sorunla karşılaştıkları görülmüştür. Bilindiği üzere özel gereksinimli bireylerin eğitimleri normal gelişim gösteren akranlarından farklıdır. Özel gereksinimli bireylerin, akranlarıyla aynı oranda eğitim alabilmeleri için özel olarak yetiştirilmiş personel, özel olarak hazırlanmış eğitim kurumları, yetersizlik türleri ve dereceleri düşünülerek hazırlanmış BEP’ler aracılığıyla desteklenerek sunulmaktadır. Eğitimlerinde özel ilgi ve alaka gereken bu grup pandemi ile birlikte bütün insanlığı her alanda kısıtlayan sosyal mesafe ve dışarı çıkma yasakları öğretmen ve öğrenci arasındaki eğitimlerin temelini oluşturan sevgi ve paylaşım gibi bağların güçlerini ortadan kaldırmıştır (Egeli & Özdemir, 2020; Ogelman & Toklu, 2022).

Araştırmada Covid-19 pandemisi sürecinde özel gereksinimli bireylerin eğitimlerine yönelik özel eğitim öğretmenlerinin görüş ve bu konudaki düşünceleri irdelenmiştir. Bu doğrultuda özel eğitim öğretmenlerinin konuya ilişkin fikir ve tecrübeleri yarı yapılandırılmış görüşmelerle alınmıştır. Özel eğitim öğretmenlerinin uzaktan eğitim uygulamalarının özel gereksinimli bireylerin eğitimlerine

uygunluğu hakkındaki görüşleri; uzaktan eğitimin özel gereksinimli bireylere uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. En fazla belirtilen görüşlerin uzaktan eğitim ile birlikte özel gereksinimli bireylerin derslerinin verimli geçmediği ve verilen eğitimlerin yeterli olmadığı yönündedir. Öğrencilerin, sosyal beceri gerektiren eğitimlerde geri kaldıkları ve motivasyonlarının da düşük olduğu vurgulanmaktadır. Alan yazın da yapılan çalışmalar incelendiğinde elde edilen sonuçlara benzer bulgular sunan çalışmalara da erişmek mümkündür. Livari vd (2020), yaptıkları çalışmada bütün öğrencilerin, uzaktan eğitim sürecinde aynı olanaklardan yararlanamadıklarını ifade etmişlerdir. Özellikle özel gereksinimli bireylerin bu süreçte yalnız bırakıldıklarının üzerinde durarak, bu süreçte öğrencilerin ekrana odaklanamama, dikkatini toplayamama ve en önemlisi ailenin çocuğun eğitimlerine tam katılım sağlayamaması, eğitimleri oldukça zorlaştırdığını ifade etmişlerdir. Saba (2000), yaptığı araştırmasında uzaktan eğitim sürecinde derslerin planlanmasında, uygun materyal bulma ve uygulama konusunda sorunlar yaşandığını belirtmiştir. Ayrıca süreç içerisinde öğrencilerin problem davranışlar sergileyerek derslere ilişkin motivasyonlarının düşük olduğu yönünde sonuçlar elde etmiştir (Saba, 2000).

Özel eğitim öğretmenlerinin bu süreçte kullandıkları uzaktan eğitim uygulamaları ve bu konuda aldıkları hizmet içi eğitimlere yönelik görüşlerine göre, en fazla kullandıkları uygulamanın “ZOOM” uygulaması olduğu, bunun yanı sıra hiçbir öğretmenin hizmet içi eğitim almadığı görülmektedir. Mengi ve Alpdoğan (2020) yaptıkları çalışmadan, elde ettikleri bulgulara göre; Türkiye’de özel gereksinimli bireylerin eğitimleri büyük oranda EBA üzerinden yapıldığı ve ders takipleri yine bu uygulama aracılığıyla düzenlendiği sonucuna ulaşmışlardır. Türkiye’de özel gereksinimli bireylerin eğitimlerinde yoğun olarak kullanılan EBA’nın yanı sıra KKTC’de çeşitli uygulamalar üzerinden derslere devam edilmiştir. Öğretmenlerin belirttiği görüşlerde öğrencilere; genelde ödev ve proje odaklı eğitimler verildiği, canlı ders takiplerinin ise ZOOM, WhatsApp, MEET gibi uygulamalar üzerinden yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin, öğrencilerin eğitimlerinde kullandıkları panellerde karşılaştıkları sorunların donanım kaynaklı olduğu saptanmıştır. İnternetin olmaması veya zayıf olması öğrencilerin derslere katılımını doğrudan etkilemiştir. Bazı öğretmenler ders esnasında internetten dolayı sıkıntılar yaşarken bazı öğretmenler öğrencilere erişemediği yönünde görüş sunmuştur. Öğretmenler, sürecin yeni olması, ailelerin bu konuda gerekli bilgisinin olmaması ve yeterli donanımın olmaması sebebiyle eğitimlerde sürekliliği sağlayamamıştır. Aile ve öğrencilerin uygulamaların kullanımına yönelik yeterli bilgiye sahip olmamaları süreci olumsuz yönde etkileyen bir diğer sorun olmuştur. Pandemi ile birlikte özel gereksinimli bireylerin eğitim sürecine dahil olan çevrim içi eğitimin en önemli ayağı aileler olmuştur. Bozkurt (2020), yaptığı çalışmada, ebeveynlerin teknolojik yenilikleri takip etme ve kullanma konusunda başarı oranlarının zamanla ilerlemiş olmasına karşın, eğitimleri takip etme yönetme konusunda doğal olarak yeterli başarıyı sergileyemediklerini ifade etmişlerdir.

Covid-19 pandemisi sürecinde özel eğitim öğretmenlerinin, öğrencileriyle iletişim kurma konusunda karşılaştıkları problem durumlarında aldıkları desteklerin büyük çoğunluğunun yine meslektaşları olduğu görülmüştür. Alınan görüşler ışığında özel eğitim öğretmenlerin büyük bir kısmının uzaktan eğitime yönelik tecrübelerinin olmadığı ve kullanılan uygulamalara yönelik yeterli bilgilerinin olmaması sebebiyle öğretmenler arasında öğrencilere erişim konusunda karşılıklı yardımlaşmalar sağlandığı yönünde çıkarımda bulunulmuştur. Özel eğitim öğretmenlerinin daha önce hiçbir şekilde uzaktan eğitim yoluyla ders takibi yapmamış olmaları, eğitimlerde aksaklıklar olmasına zemin hazırlamıştır. Bu sebeple öğretmenler birçok alanda desteğe ihtiyaç duymuşlardır. İnternet ve aileden alınan desteklerin yanı sıra öğretmenlerin birçoğu hiçbir hizmet içi eğitimi almadığını belirtmiştir. Normal gelişim gösteren bireylerin eğitimlerinde karşılaşılan problemler süreç ilerledikçe elde edilen kazanımlar ve tecrübeler sonucunda azalmalar olduğu söylenilebilir (Goldschmidt, 2020). Ancak özel gereksinimli bireylerin eğitimlerinde karşılaşılan problemler gün geçtikçe daha da artış göstermiştir. Özellikle teknolojik donanımlardaki yetersizlikler buna ek öğretmenlerin, ailelerin ve öğrencilerin bu uygulamaları kullanım becerilerinin yetersiz olması süreci daha da zorlaştırmıştır (Guernsey, Ishmael, & Prescott, 2020).

Öğretmenlerin, aldıkları destekler sonrasında sorunun çözümüne yönelik verdikleri görüşlerde uygulamaların kullanımına yönelik alınan desteklerin sorunu çözdüğüne ulaşılmıştır. Özel eğitim öğretmenleri bu süreçte birçok problemle karşı karşıya kalmışlardır. Bu konuda alınan desteklerin içeriğinin, genelde uygulamaların kullanımı ve ders takibi için yapılması gerekenler olduğu görülmektedir. Alınan görüşlere bakıldığında sorunların çözümü büyük oranda sağlanmıştır. Öğretmenlerin özel gereksinimli bireylerin eğitimlerin de sürekliliği sağlamak amaçlı teknolojik ve uygulamaların kullanımına yönelik aldıkları desteklerle birçok yeniliği kavrayabildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak, bu özel gereksinimli bireylerin eğitimlerinin olması gerektiği gibi yapıldığı ve genel anlamda bütün sorunların çözüldüğü anlamını taşımamaktadır. Alınan destekler sadece ne yapılması gerektiği hakkında olmuştur.

Pandemi sebebiyle eğitimlerin uzaktan yapılması kararının ardından öğretmenlerin çoğunun eğitimlere ilişkin yönerge aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu konuda eğitimlerin nasıl devam edeceği konusunda yönerge alan öğretmen sayısı sadece derslerin çevrim içi devam edilmesi gerektiği konusunda sunulan yönergelerden fazla olmuştur. Öğretmenler, kurum ve aile arasındaki ortak ilişkileri savunan eğitim süreci, eğitim öğretmenlerin nasıl gerçekleştirecekleri konusunda ortak görüş sağlamıştır. Bu yönde yapılan çalışmalar arasında verilecek olan ödevler, ödevlerin içerikleri, haftalık ve günlük planlamalar konusunda iş birliği için yönergeler sunulmuştur. Ayrıca öğretmenlerin aldıkları yönergeleri uygulamak konusunda karşılaştıkları problemlere bakıldığında daha çok öğrenci kaynaklı problemler öne çıkmıştır. Her ne kadar öğrencinin derslere katılımı ve ders takibi konusunda görüşler sunulmuş olsa da öğretmenlerin ifadelerinin altında yatan temel amacın genelde aile kaynaklı olduğu görülmektedir. Yani özel eğitim gerektiren bireylerin istenenleri yapması ve gerekli katılımı sağlayabilmesinin anahtarının aile olduğu verilen görüşlerle yansıtılmıştır. Bu nedenle süreç içerisinde öğrencilerin ödev ve projelere katılımları düşük olmuş, öğretmenler bazı öğrenci veya ailelere ulaşamamıştır.

Öğrencilerin istenen plan ve programa uyması için özel eğitim öğretmenlerinin bu yönde geliştirdikleri stratejiler şöyledir: öğrenci ve aile eğitimlere dahil edilmeye çalışılmış, internetten destekler alınmış, daha önceden hazır olan BEP'ler kullanılmış ve ev destek programları geliştirilmiştir. Öğretmenler, öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun materyal ve etkinlikleri öğrenerek veya tasarlayarak eğitimlere devam etmişlerdir. Özel gereksinimli bireylerin eğitimlerin de devamlılığı sağlamak amaçlı yapılan çalışmaların başında aileleri sürecin her alanını da bulundurmak, onlara görev ve sorumluluklar vermek olduğu görülmektedir. Bu öğrencilerin yetersizlik türleri ve dereceleri düşünüldüğünde birçok problemle karşılaşmaları kaçınılmaz olmuştur. Özellikle otizm, zihinsel yetersizlikler ve buna bağlı çoklu yetersizlikleri bulunan bireylerin eğitimlerinin devam edebilmesi çok zorlu bir süreci yanında getirmiştir. Yüz yüze eğitim dahilinde yapılan eğitimlerin daha önce hiç tecrübe edilmemiş olan çevrim içi eğitime dönüşmesi doğal olarak öğrencilerin rutinlerinin bozulmasına sebep olmuştur (Kahraman, 2020).

Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitimlerine, özel eğitim öğretmeni eşliğinde verilen destekler doğrultusunda ilerlemeler sağlayabildikleri bilinmektedir. Öğretmenin rol model, fiziksel ve sözel yardımlar yoluyla devam ettikleri öğretimlerine, ekran karşısında bu yönetmeleri kullanmaları pek mümkün olmamıştır. Dolayısıyla uzaktan eğitim sürecinde özel eğitim öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerin, eğitim alanında karşılaştıkları problemlerin başında öğrencilerin dikkatlerinin hızlı dağılıyor olması gelmektedir. Ayrıca bu süreçte öğretmenler verilen ödevlere yeterli dönüşlerin yapılmadığı, sosyal beceri gerektiren eğitimlerde gerekli verim alınmadığı, yönünde görüşler sunduğu görülmüştür. Aile desteğinin önemli olduğuna vurgu yapan öğretmenler, bu konuda ailelerden yeterli destek alamadıklarını belirterek öğrenciyi derslerde aktif tutabilmek konusunda zorlandıkları yönünde görüş sunmuşlardır. Öğretmenlerin bildirdiği bir diğer sorun ise uygun materyal bulmak konusunda yaşanan sıkıntılar ve öğrencilerin kazanım tablosunda gözlenen gerilemeler olmuştur. Bunun yanı sıra özel eğitime gereksinim duyan bireylerin genel anlamda eğitim haklarından faydalanamadıkları görülmüş, özel eğitim öğretmenlerinin ise öğretmenlik mesleğinin gereklerini bu şartlar altında yerine getiremedikleri ifade edilmiştir. Öğretmenler ellerinde bulunan

BEP'ler ve ailelerin kolay erişebileceği basit materyaller ile eğitimlere devam etmek zorunda kalmış olmaları ve bu süreçte aileye rehberlik ederek ilerlemeye çalıştıkları görülmüştür. Özel eğitimin yapısı ve kapsamına pek uygun olmayan bu süreç, öğrencilerin her alanda kayıplar yaşamasına zemin hazırlamıştır (Bağlama, Sakallı Demirok & Akçamete, 2019).

Özel eğitim öğretmenlerinin Covid-19 pandemi sürecinde uygulanan uzaktan eğitimler de özel eğitim gerektiren öğrencilerin eğitimlerinde önemli bir yer tutan materyallerin, kullanımına yönelik görüşlerin de yoğun olarak resimli kartlar ve oyun kartlarının kullanılmış olduğunu belirtmişlerdir. Ardından ailenin erişebileceği materyaller olarak, EBA ve EBA TV kullanımı olduğunu söylemişlerdir. En az kullanılanlar ise ders ve etkinlik kitapları, PowerPoint sunuları ve kavramsal haritalar olmuştur. Öğretmenlerin öğrencileri derslerde aktif tutmak için uyguladıkları veya kendilerinin keşfettiği materyalleri kullanmış olduklarını görmekteyiz. Eğitimde materyal kullanan öğretmenlerin yanı sıra hiçbir şekilde materyal kullanımında bulunmayan öğretmenlerin de olduğu görülmüştür. Mengi ve Alpdoğan (2020) yapmış oldukları çalışmada özel eğitimde kullanılan materyal ve yardımcı teknolojilerin yüz yüze eğitim dışında uzaktan eğitim yoluyla amacına hizmet etmediğini belirtmiştir.

Özel eğitim öğretmenlerinin yüz yüze yapılması gerektiğini düşündükleri dersler ve aktivitelere baktığımızda özellikle günlük yaşam becerileri gerektiren eğitimlerin ve etkinliklerin olduğu sonucuna varılmıştır. Özel gereksinimli bireylerin yaşamlarında önemli bir yere sahip olan bu becerilerin okulda bire bir yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Bunun akabinde tuvalet eğitimi, özbakım becerileri, yemek yeme, okuma ve duyarların kullanıldığı diğer tüm eğitim ve buna bağlı etkinliklerin yüz yüze yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Blackhurst ve Berdine (1993), özel eğitim gerektiren bireylerin eğitimlerinde özellikle öğretmen ve öğrenci arasındaki güven ortamının oluşturulması gerektiği, aralarında arkadaş gibi bir bağın oluşturulması gerektiği ve öğrencinin kendisini rahat ifade edebildiği bir sınıf ortamının oluşturulması gerektiği üzerinde durmuşlardır. Özel gereksinimli bireyler için istenen eğitim ortamının böyle olması gerektiği söylenirken eğitimlerin çevrim içi yapılması pek mümkün olmayacaktır.

Pandeminin özel eğitim öğretmenlerinin mesleki gelişimine etkisine bakıldığında zorunlu uygulamaya giren uzaktan eğitim sürecinin özel eğitim öğretmenlerinin mesleki gelişimlerini olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin süreç öncesinde öğrencileri ile çalıştıkları kazanımların, pandemiye bağlı olarak unutulmuş olması öğretmenleri endişelendirmiştir. Pandemi ile hayatımızda yoğun olarak yaşadığımız ve çokça duyduğumuz karantina ve evde uygulanan izolasyon süreçleri, öğretmenlerde psikolojik iyi olma durumlarını etkilemiş ve eğitimlere yönelik motivasyonlarının düşmesine ortam hazırlamıştır. Bazı öğretmenler ise krizi fırsata çevirerek süreci iyi değerlendirmiş ve akademik eksiklerini gidererek bilgi olarak eksiklik yaşadığı birçok konuyu öğrenme fırsatı bulmuştur. Covid-19 pandemisi sürecine öğretmenlerin gözüyle bakan araştırmalar incelendiğinde ilköğretim ve ortaöğretim düzeylerinde görev yapan öğretmenlerin birçok alanda kendilerinin ve mesleki gelişimlerinin olumsuz yönde etkilendiğini belirtmişlerdir. Özellikle özel eğitim öğretmenlerinin bu süreçte yaşadıkları düşünüldüğünde en fazla etkilenenlerin de bu grup olduğu alınan sonuçlar arasındadır (Çelikdemir, 2020; Çetinkaya Aydın, 2020; Yılmaz, Güner, Mutlu & Doğanay, 2020). Öncelikle özel eğitim öğretmenlerin bu alanda yapılan ilk deneyimleri sayılacak olan uzaktan eğitime yönelik hiçbir hazırlık veya bu alana yönelik tecrübelerinin olmaması, problemin başlangıcı sayılmaktadır. Bu konuda yeterli bilgisi olmayan özel eğitim öğretmenlerinin karşısında da tecrübesi olmayan ailelerin olduğu düşünüldüğünde olumsuzluklar peşi sıra gelmiştir. Okul idaresinin öğrencilerin eğitimlerine yönelik beklentileri ve ailelerin çocuklarla geçirdiği uzun süreler nedeniyle öğretmenlere çocuklarını yüz yüze eğitime alması yönünde baskılar öğretmenlerde ciddi derecede kaygı ve psikolojik rahatsızlıklara sebep olmuştur (Kırmızıgül, 2020). Parenteau vd. (2020), yaptıkları araştırmadan elde ettikleri sonuçlara göre, Covid-19 pandemisi sürecinde ailelerin özel gereksinimli çocukların, akademik ve sosyal bütün sorumluluklarının öğretmenlerde olması gerektiği yönünde görüş sunduklarını ifade etmişlerdir.

Öneriler

Covid-19 pandemisi ile birlikte hayatın her alanına etki eden ve yeni eğitim düzenlemelerini beraberinde getiren çevrim içi eğitim ve öğretim özel gereksinimli bireylerin, ailelerin ve öğretmenlerin özel eğitim alanında karşılaştıkları problemleri de beraberinde getirmiştir. Bu konuda yeterli düzeyde bilgi ve deneyimleri olmayan öğretmenler ve nasıl bir eğitim sürecinde olduklarını kestiremeyen aileler özel gereksinimli bireylerin eğitimlerinin daha da zorlaşmasına zemin hazırlamıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu alanda yaptığı çalışmalara bakıldığında özel gereksinimli bireylerin eğitimlerine ve ailelere yönelik çeşitli yayınlar, kitaplar ve videolar hazırlanmıştır. Ancak görünen o ki bütün bu çalışmalar özel gereksinimli bireylerin eğitimleri için yeterli olamamıştır. Bu konuda yapılacak çalışmaların başında ailelere ve öğretmenlere gerekli öğretimlerin sağlanacağı seminerler, teknolojik cihazları kullanımına yönelik öğretiler sunulabilir. Öğrenciler arasında derslere katılım sağlamayanların neden katılmadıkları araştırılarak eksikliklerin giderilmesi sağlanabilir. EBA ve TRT EBA'nın eksik yanları neler bunlar saptanabilir. Ayrıca bu alanda yapılan çalışmaların kısıtlı olması nedeniyle gerekli çalışmalara yol göstereceği düşünülerek şu önerilerde bulunulabilir. Araştırmanın örneklemini KKTC'de belli ilçelerde mesleklerine aktif olarak devam eden öğretmenler oluşturmaktadır. Daha kapsayıcı sonuçlar almak için bütün ilçeler veya yurt dışı da dahil edilebilir. Yine araştırmada daha belirleyici problemler bulmak açısından Türkiye'de veya dünyada bu alanda yapılan araştırmalarla karşılaştırmaların yapılacağı bir araştırma yapılabilir. Araştırmada elde edilen bulgular incelendiğinde ailelerin de süreçte birçok problemle karşılaştıkları görülmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin ve ailelerin karşılaştıkları problemlerin ortak noktalarının alınacağı araştırmalar yapılabilir. Covid-19 pandemisi sürecinde yaşanan karantina, sosyal mesafe ve izolasyon gibi kısıtlamaların insanlar da psikolojik bozulmalara neden olacağı düşünülerek gerek aile gerekse öğretmen ve öğrenci odaklı psikolojik araştırmalar yapılabilir. Öğretmenlerin Covid-19 pandemisi ile birlikte girdikleri zorunlu uzaktan eğitim sürecinin doğurduğu problemlerin daha detaylı ve sınıflamasının yapılacağı, farklı yöntem ve teknikler kullanılarak başka bir araştırma yapılabilir. Özel eğitim alanında yapılan araştırmalar incelendiğinde genelde ebeveyn veya öğretmenlere yönelik çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Ancak, uzaktan eğitim sürecinden en fazla etkilenen grubun özel gereksinimli bireyler olmasına karşın araştırmalarda onların fikirlerinin de alınacağı çalışmalara yer verilebilir. En azından hafif düzeyde özel eğitime gereksinim duyan bireyler adına bazı çalışmalar yapılabilir. Ailelerin, sosyo-ekonomik durumlarının inceleyen veya internet ve donanımlara erişim olanaklarının ne olduğu hakkında görüş sunan araştırmalara yer verilebilir. Araştırmada elde edilen bulgular ışığında özel eğitim alanında KKTC'de Türkiye'ye oranla EBA kullanımı daha az olmuştur. Bunun sebebini anlamaya yönelik bir araştırma yapılabilir.

Öncelikle öğretmenlerin öğrencilerine ulaşmak konusunda yaşadıkları problemler göz önünde bulundurulduğunda, teknolojik cihazların kullanımına yönelik ve donanım kaynaklı önlemler alınması gerekmektedir. Buna bağlı olarak pandemi sürecinde özel eğitim gerektiren çocuğa sahip ailenin bu alandaki eksiklerini giderme ve özel gereksinimli bireylerin eğitimlerinde aktif rol almaları sağlanması önerilebilir. Bu konuda aileye öğrencilerin, eğitim-öğretimlerine, buna bağlı öğretim, yöntem ve tekniklere yönelik bilgilendirilmeleri ve geniş kapsamlı eğitimler düzenlenmelidir. Ayrıca süreç içerisinde aileye yapılması gerekenleri ifade etmek amaçlı ev destek programları sunularak, bu konuda pandeminin seyri ve yapılacaklar konusunda bilgi sağlanmalıdır.

Araştırmada özel eğitim gerektiren bireylerin öğrenme kayıpları yaşamış olmaları gözlemlenmiştir. Dolayısıyla bu kayıpları belirleme ve gerekli programları hazırlama adına birtakım hazırlıkların yapılmasının yanında özel eğitim öğretmenlerine eğitimlerin planlanması, düzenlenmesi ve sunulması yönünde eğitimler verilmesi ve uzaktan eğitim sürecinin içerisinde yer alan öğretmen, ebeveyn ve öğrenciye moral ve motivasyon sağlayacak psikolojik destek etkinliklerine yer verilmesi önerilebilir. Bunun yanı sıra özel eğitim öğrencilerinin eğitimlerinde büyük önem taşıyan materyal ve kırtasiye malzemelerine kolay erişim sağlanması adına bazı adımlar atılması önerilebilir. Pandemi sürecinde karantina uygulamalarından dolayı özel gereksinimli bireylerin hareketsiz kalmış olmaları düşünülerek, çeşitli egzersiz ve spor etkinliklerine yer verilebilir.

Yazar(lar)ın Beyanı

Araştırmacıların katkı oranı beyanı: Makalenin hazırlık aşamasına tüm yazarlar eşit oranda katkı vermiştir.

Etik Kurul Kararı: Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Öğretim Araştırma Enstitüsü Yayın, Etik Kurulu 25.02.2021, tarihli -020-2064 sayılı kararı.

Çatışma beyanı: Araştırma süreci boyunca herhangi bir kişi veya kurumla çıkar çatışması yaşanmamıştır.

KAYNAKLAR

- Adnan, M., & Anwar, K. (2020). Online Learning amid the COVID-19 Pandemic: Students' Perspectives. *Online Submission*, 2(1), 45-51. <http://www.doi.org/10.33902/JPSP.2020261309>
- Akbayrak, K., Vural, G., & Açar, M. (2021). Özel eğitim öğretmenlerinin koronavirüs pandemisi döneminde uzaktan eğitime ilişkin deneyim ve görüşleri [The Experiences and Views of Special Education Teachers Towards Distance Education Throughout Coronavirus Pandemic Period], *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 471-499. <https://doi.org/10.17679/inuefd.863029>
- Aktay, S., & Keskin, T. (2016). Eğitim bilişim ağı (EBA) incelemesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 27-44. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/286580>
- Alabay, A. (2015). *Ortaöğretim öğretmenlerinin ve öğrencilerinin EBA (eğitimde bilişim ağı) kullanımına ilişkin görüşleri üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi.
- Alea, L. A., Fabrea, M. F., Roldan, R. D. A., & Farooqi, A. Z. (2020). Teachers' COVID-19 awareness, distance learning education experiences and perceptions towards institutional readiness and challenges. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 19(6), 127-144.
- Arora, A. K., & Srinivasan, R. (2020). Impact of pandemic COVID-19 on the teaching–learning process: A study of higher education teachers. *Indian Journal of Management*, 13(4), 43-56.
- Baglama, B., Sakalli Demirok, M., & Akcamete, G. (2019). Special education teachers' attitudes towards developing individualized education programs and challenges in this process. *Near East University Online Journal of Education*, 2 (1), 38-57. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/752866>
- Balaman, F., & Hanbay Tiryaki, S. (2021). Corona virüs (Covid-19) nedeniyle mecburi yürütülen uzaktan eğitim hakkında öğretmen görüşleri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 52-84. <https://doi.org/10.15869/itobiad.769798>
- Birsel, H., & Malazizi, N. (2021). Dr. Jean Laumier'e göre: tarih boyunca veba ve yarattığı felaketlere bakış. *Bellek Uluslararası Tarih ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 3 (Salgın Hastalıklar Özel Sayısı), 65-82.
- Blackhurst, A. E., & Berdine, W. H. (1993). *An introduction to special education*. New York: Harpercollins College Division.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *AUAd*, 6(3), 112–142.
- Büyüköztürk, Ö. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi
- Can, E. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları*. 6(2), 11-53.
- Corsini, A., Bisciotti, G. N., Eirale, C., & Volpi, P., (2020). Football cannot restart soon during the Covid-19 emergency! A critical perspective from the Italian experience and a call for action. *British Journal of Sports Medicine*. doi: 10.1136/bjsports-2020-102306.
- Creswell, J. W. (2014). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. Upper Saddle River, NJ: Merrill Prentice.
- Creswell, J. W. (2017). *Nitel Araştırma Yöntemleri* (Çev. Ed. M. Bütün, S. B. Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çelikkemir, K. (2020, Nisan 20). *Covid salgınında öğrenmenin sürdürülmesi*. <https://tedmem.org/covid19/covid-19-salgininda-ogrenmenin-surdurulmesi>, Erişim tarihi: 10.09.2020.
- Çetinkaya Aydın, G. (2020). *COVID-19 salgını sürecinde öğretmenler*. (TEDMEM). <https://tedmem.org/covid-19/covid-19-salginini-surecindeogretmenler>, Erişim tarihi: 10.09.2020.

- Demirkiran, V. (2005). *Özel eğitim kurumlarında bilgisayar kullanımı ile özel eğitim meslek elemanlarının bilgisayar destekli eğitime ilişkin görüşleri ile bilgisayar tutumlarının belirlenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi.
- Donitsa-Schmidt, S., & Ramot, R. (2020). Opportunities and challenges: teacher education in Israel in the COVID-19 pandemic. *Journal of Education for Teaching*, 1-10.
- Egeli, S., & Özdemir, M. B. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Pandemi Sürecinin KKTC Eğitim Sistemine Yansımalarına Genel Bir Bakış. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(27), 779-804.
- Fauzi, I., & Khusuma, I. H. S. (2020). Teachers' elementary school in online learning of COVID-19 pandemic conditions. *Jurnal Iqra': Kajian Ilmu Pendidikan*, 5(1), 58-70.
- Giannini, S., & Albrectsen, A. B. (2020). Covid-19 school closures around the world will hit girls hardest. <https://en.unesco.org/news/covid-19-school-closures-around-world-willhit-girls-hardest>, Erişim tarihi: 17.06.2020.
- Goldschmidt, K. (2020). The COVID-19 Pandemic: Technology use to Support the Wellbeing of Children. *Journal of Pediatric Nursing*, 53, 88-90. <https://doi.org/10.1016/j.pedn.2020.04.013>
- Gross, B., & Opalka, A. (2020). Too many schools leave learning to chance during the pandemic. CRPE. https://www.crpe.org/sites/default/files/final_national_sample_brief_2020.pdf, Erişim tarihi: 10.09.2020.
- Guernsey, L., Ishmael, K., & Prescott, S. (2020). Online learning in the wake of COVID-19 tips and resources for PreK-12 with equity in mind. <https://www.newamerica.org/education-policy/edcentral/online-learning-wake-covid-19/> Erişim tarihi: 12 Nisan 2021.
- Jasper, M. A. (1994). Issues in phenomenology for researchers of nursing. *Journal of Advanced Nursing*, 19, 309- 314.
- Kahraman, M. E. (2020). COVID-19 salgınının uygulamalı derslere etkisi ve bu derslerin uzaktan eğitimle yürütülmesi: temel tasarım dersi örneği. *Medeniyet Sanat Dergisi*, 6(1), ss. 44-56. <https://doi.org/10.46641/medeniyetsanat.741737>
- Kırmızıgül, H. G. (2020). COVID-19 salgını ve beraberinde getirdiği eğitim süreci. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), ss. 283-289.
- Livari, N., Sharma, S., & Ventä-Olkkonen, L. (2020). Digital transformation of everyday life–How COVID-19 pandemic transformed the basic education of the young generation and why information management research should care? *International Journal of Information Management*, <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2020.102183>
- Lovelace, B. (2020). *World Health Organization names the new coronavirus: COVID-19*. <https://www.cnn.com/> Erişim tarihi: 14.07.2020.
- MEB, KKTC. (2020). *Kesintisiz Eğitim Sistemi uzaktan eğitim için ders zili pazartesi günü eğitim mebnet.net 'te çalıyor*. <http://www.mebnet.net/?q=node&page=4>, Erişim tarihi: 14.07.2020.
- Mengi, A., & Alpdoğan, Y. (2020). Covid-19 salgını sürecinde özel eğitim öğrencilerinin uzaktan eğitim süreçlerine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 413-437. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.776226>
- Mulenga, E. M., & Marbán, J. M. (2020). Is COVID-19 the gateway for digital learning in mathematics education?. *Contemporary Educational Technology*, 12(2), ep269. <https://doi.org/10.30935/cedtech/7949>
- Ogelman, H. G., & Toklu, D. A. Covid-19 sürecinde okul öncesi dönem çocuklarının öğretmenleriyle ilişkilerinin okula uyum üzerindeki etkisi. *International Journal of Educational Spectrum*, 4(1), 1-12. <https://doi.org/10.47806/ijesacademic.1019226>
- Parenteau, C., Bent, S., Hossain, B., Chen, Y., Widjaja, Y., Breard, M. vd. (2020). The experience of parents of children with autism spectrum disorder during the COVID19 pandemic: A qualitative analysis. *Research Square*, <https://doi.org/10.21203/rs.3.rs-46426/v1>
- Rasmitadilla, Aliyyah, R. R., Rachmadtullah, R., Samsudin, A., Syaodih, E., Nurtanto, M., & Tambunan, A. R. S. (2020). The perceptions of primary school teachers of online learning during the COVID-19 pandemic period: A case study in Indonesia. *Journal of Ethnic and Cultural Studies*, 7(2), 90-109.
- Saba, F. (2000). Research in distance education: A status report. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 1(1), 1-9.
- Segal, S., & Gerstel, D. (10 Mart 2020). The global economic impacts of COVID-19. Center for Strategic International Studies, <https://www.csis.org/analysis/global-economicimpacts-covid-19>, Erişim Tarihi: 27.03.2022.
- T.C. Sağlık Bakanlığı, (2020), Erişim: 31.01.2021 <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html>

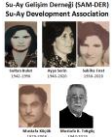

- T.C. Sağlık Bakanlığı, (2020). Erişim: 31.01.2021 <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66393/covid-19-salgin-yonetimi-ve-calisma-rehberi.html>
- Telli, S. G., & Altun, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), s. 25-34.
- Toker-Gökçe, A., (2008). Küreselleşme sürecinde uzaktan eğitim. *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 1-12.
- UNESCO (2020). *Distance Learning Strategies, What do we know about effectiveness?* <http://www.unesco.org/covid19EDwebinar> , Erişim Tarihi: 16 Nisan 2020.
- Ünay, E., Erdem, R., & Çakıroğlu, O. (2021). Distance education applications in special education during the Covid-19. *Journal of Uludağ University Faculty of Education*, 34 (Special Issue), 158-184. <https://doi.org/10.19171/uefad.845915>
- WHO. (2020a). *WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 - 11 March 2020*, <https://www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-sopening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19--11-march-2020>, Erişim Tarihi: 07.10.2020.
- WHO. (2020b). *COVID-19 coronavirus disease 2019 situation report-72*. World Health Organization. <https://pers.droneempriit.id/covid19/>
- Xie, Z., & Yang, J. (Mart 15, 2020). *Autonomous Learning of Elementary Students at Home During the COVID-19 Epidemic: A Case Study of the Second Elementary School in Daxie, Ningbo, Zhejiang Province, China*. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3555537>
- Yamamoto, G. T., Özgeldi, M., & Altun, D. (2018). Instructional developments and progress for open and equal access for learning. *Open and Equal Access for Learning in School Management*, 117-143.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, E., Güner, B. Mutlu, H., & Doğanay, G., (2020). *Veli algısına göre pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinin niteliği*. Konya: Palet Yayınları.

EXTENDED ABSTRACT

The aim of this study is to examine the opinions of the special education teachers about the problems they encounter in the education of individuals who need special education and how they carry out their education during the COVID-19 pandemic in the TRNC. In the research, phenomenological study method, one of the qualitative research methods, was used. In the study, phenomenology (phenomenology) design, one of the qualitative research methods, was used in order to determine the problems experienced by special education teachers regarding the education of individuals who need special education during the Covid-19 process and their experiences in this regard. Phenomenology is a research model that describes the common meaning of lived experiences of several people about a phenomenon or concept (Creswell, 2017). This model focuses on evaluating lived experiences. Therefore, phenomenology, the research method in question, aims to understand the experiences of individuals by borrowing them from other individuals in order to describe and interpret them (Jasper, 1995). For this purpose, special education teachers were expected to describe their experiences during the pandemic process. Content analysis was conducted by taking the opinions of the participants through semi-structured interviews. The study group of the research consists of 20 special education teachers working in public and private education institutions in the TRNC between the years 2020-2021. In the study, in which the phenomenology design, one of the qualitative research methods, was used, the special education teachers were determined by criterion sampling, one of the purposive sampling methods that allows the selection and in-depth research of the situations that are thought to be rich in information depending on the purpose of the research. Criterion sampling; It is the creation of the sample from people, events, objects or situations with the qualities determined in relation to the problem (Büyüköztürk, 2012). During the Covid-19 pandemic, the condition of being a special education teacher was sought in the TRNC. For this purpose, teachers' voluntary participation in the research was ensured. The opinions obtained as a result of the research were analyzed using the content analysis method, which is mostly used in qualitative studies. For this purpose, firstly, the themes and sub-categories related to the research topic were created. The themes listed according to the opinions given are given with their sub-categories with the coding. The audio recordings of the

teachers' opinions were arranged on the pre-prepared interview forms so that each teacher's opinion is included. Then, the common opinions were categorized according to the code names of the teachers. In addition, an "Interview Coding Key" was created to include the opinions of the relevant teachers under each question. In the themes and categories created, the code names of the teachers were determined as "ÖZ1, ÖZ2, ÖZ3, ÖZ4, ...ÖZ20". The categories of opinions, which can be seen more clearly through the tables, made the situation understandable with the given frequencies. The frequencies were reflected according to the number of teachers and the number of opinions they gave. The data breakdown of the research was subjected to content analysis and the stages were arranged according to Schmidt (2010). The ranking is as follows: The opinions received from the special education teachers were arranged by providing conceptual harmony with the examinations made. Then, the theme suitable for the content and related sub-themes were created. In addition, different themes and sub-themes were created for the opinions outside the determined theme and necessary classifications were made. Then, the categories in which the opinions reflecting the same content came together were thematized. When the findings obtained from the research were examined, it was concluded that special education teachers had difficulties in establishing access to their students with special needs, many of the students could not be reached, the technological infrastructure was insufficient, and the families did not show the necessary interest in their children's education. It has been observed that this group, which requires special attention and relevance in the education process, is not satisfied with distance education and needs an education environment and training programs that require face-to-face contact. Also, as revealed by this research, teachers have difficulties in finding suitable materials and IEPs for students' education. In addition, it was concluded that the pandemic negatively affected the professional development of special education teachers.